

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

**BİNA İNŞAATI İŞÇİLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
KÜLTÜRÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ:
ÇORUM ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Alican Erdiñç ERSOY

Çorum - 2023

**BİNA İNŞAATI İŞÇİLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
KÜLTÜRÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ:
ÇORUM ÖRNEĞİ**

Alican Erdinç ERSOY

**Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Cem KOÇAK

Çorum 2023

Alican Erdiñ Ersoy tarafından hazırlanan “Bina İnşaatı İşçilerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünü Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Çorum Örneği” tez çalışması 23/06/2023 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Dursun Ali KÖSE

.....

Prof.Dr. Cem KOÇAK

.....

Doç.Dr. Afşin Ahmet KAYA

.....

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../..... tarih ve ..... sayılı kararı ile Alican Erdiñ ERSOY’ un İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Prof. Dr. Muhammed Asıf YOLDAŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Alican Erdiñç ERSOY

BİNA İNŞAATI İŞÇİLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ: ÇORUM ÖRNEĞİ

Adı SOYADI

ORCID: 0009-0000-4695-4887

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Haziran 2023

ÖZET

İnşaat sektöründe meydana gelebilecek iş kazalarını azaltmak, meslek hastalıklarını önlemek ve daha sağlıklı ve güvenli iş ortamlarının sağlanması için işçilerin iş sağlığı ve güvenliği kültürünün iyileştirilmesi önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada, Olcay (2021) tarafından geliştirilen İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeği kullanılarak, bina inşaatı işçilerinin İSGK ölçeği toplam puanını ve İSGK'nın alt boyutları olan Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF), İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) ve Risk Algısı (RA) puanlarını olumsuz yönde etkileyen risk faktörlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla öncelikle bağımsız değişkenleri içeren demografik, iş ile ilgili ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin frekans dağılımları ve İş Sağlığı ve Kültürü Tanımlayıcı istatistikleri ayrıntılı bir şekilde yorumlanmıştır. Daha sonra işçilerin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü azaltan risk faktörleri yapılan istatistiksel analizler ile ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre; GİGF, İSGEİ, RA ve İSGK değişkenlerinden en az birini olumsuz yönde etkileyen, işçinin boşanmış olması, okuma yazma bilmemesi, iş ortamında herkesle arasının iyi olmaması, çalışma ortamında sık sık strese girmesi, kişisel koruyucu ekipman kullanmaması ve çalıştığı firmada iş güvenliği uzmanı olmaması gibi onlarca risk faktörü olduğu saptanmıştır. İşçilerin iş sağlığı ve güvenlik kültürünü azaltan etkiye sahip bu risk faktörleri dikkate alınarak, iş sağlığı ve güvenliğinin iyileştirilmesine yönelik olarak neler yapılması gerektiği ayrıntılı bir şekilde tartışılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kavramlar: İş Sağlığı ve Güvenliği Kùltùrù, İş Güvenliği Farkındalığı, Risk, Bina İnşaatı Sektùrù, İş Kazaları, Meslek Hastalıkları

Bilim Kodu: 113512

DETERMINING THE FACTORS AFFECTING THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY CULTURE AMONG BUILDING CONSTRUCTION WORKERS: THE CASE OF ÇORUM

Alican Erdiñç ERSOY

ORCID: 0009-0000-4695-4887

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

Master of Science

June 2023

ABSTRACT

Improving workers occupational health and safety culture is important to reduce work accidents and prevent occupational diseases in the construction sector, as well as to establish healthier and safer work environments. Therefore, in this study, the Occupational Health and Safety Culture (OHSC) scale developed by Olcay (2021) was used to determine the risk factors that negatively affect the total score of the OHSC scale and its sub-dimensions, namely General Work Safety Awareness (GWSA), Occupational Health and Safety Training-Communication (OHSTC), and Risk Perception (RP) scores of building construction workers. To achieve this goal, the frequency distributions and descriptive statistics of demographic, job-related and occupational health and safety-related characteristics containing the independent variables were interpreted in detail. Afterwards, the risk factors that decrease workers' occupational health and safety culture were identified through statistical analyses. According to the obtained results, numerous risk factors were found to have a negative impact on GWSA, OHSTC, RP and OHSC variables, including workers being divorced, illiterate, having poor relationships with colleagues in the workplace, experiencing frequent stress in the work environment, not using personal protective equipment, and not having a safety specialist in the company they work for. Taking into account these risk factors that reduce workers occupational health and safety culture, the study concludes by discussing in detail what should be done to improve occupational health and safety.

Key Terms: Culture of Occupational Health and Safety, Awareness of Occupational Safety, Risk, Building Construction Industry, Occupational Accidents, Occupational Diseases

Science Code: 113512

TEŐEKKÖR

Tez yazım sürecimde yaptığı katkılardan dolayı danıőmanım sayın Prof. Dr. Cem KOÇAK' a, tüm öğrencilik sürecimde elinden gelen yardımı yapan sayın Prof. Dr. Dursun Ali KÖSE 'ye, ayrıca bu süreçte desteklerini hiç esirgemeyen değerli aile üyelerim babam Ramazan ERSOY 'a ve annem Hatice ERSOY 'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Alican Erdinç ERSOY

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı.....	3
1.1.2. İş sağlığı ve güvenliğinin tarihçesi	3
1.1.3. İş kazası tanımları.....	5
1.1.4. İş kazalarının nedenleri.....	5
1.1.5. İş kazalarının boyutu	6
1.1.5.1. Dünyada iş kazalarının boyutu	6
1.1.5.2. Türkiye’de iş kazalarının boyutu.....	6
1.1.5.3. Çorum ilinde iş kazalarının boyutu	7
1.1.6. İnşaat sektöründe İSG	7
1.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü	8
1.2.1. Güvenlik kültürü	8
1.2.2. Güvenlik iklimi	10
1.3. Meslek Hastalığı Kavramı.....	10
1.3.1. Meslek hastalığının unsurları	11
1.3.2. Meslek hastalıklarının nedenleri ve sınıflandırılması	11
1.3.3. Türkiye’de meslek hastalıklarının boyutu.....	12
1.3.4. Çorum ilinde meslek hastalıkları boyutu.....	13
1.4. Kişisel Koruyucu Donanımlar	14
1.4.1. Kişisel koruyucu donanımların özellikleri.....	15

2. BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Türkiye’de İnşaat Sektöründe İş Güvenliği Kültürü Üzerine Yapılmış Araştırmalar ..	16
2.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	17

3. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın tasarımı	18
3.2. Araştırmanın Bağımsız ve Bağımlı Değişkenleri	18
3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları	18
3.3.1. İş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeği (İSGKÖ)	18
3.4. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi	19
3.5. Veri Toplama Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar	19
3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	20
3.7. Araştırmanın Varsayımları	20
3.8. Araştırma Soruları ve Araştırma Problemi	20
3.9. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Analiz Yöntemleri	21

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekans Dağılımları	22
4.1.1. Bağımsız değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları	22
4.1.1.1. Demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları	22
4.1.1.2. İş ile ilgili özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları	23
4.1.1.3. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklere ilişkin frekans dağılımları	24
4.1.1.4. İş kazaları ve yaralanmalarına ilişkin frekans dağılımları	26
4.1.1.5. Meslek hastalıklarına ilişkin frekans dağılımları	28
4.1.2. Bağımlı değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler	29
4.1.3. Bağımlı değişkenlerin iş sağlığı ve güvenliği kültürüne etkisinin incelenmesi ...	29
4.1.3.1. Demografik özelliklerin iş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeğine etkisinin incelenmesi	29
4.1.3.2. İş ile ilgili özelliklerin iş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeğine etkisinin incelenmesi	33
4.1.3.3. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin iş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeğine etkisinin incelenmesi	39
4.1.3.4. İş kazası geçirme durumunun iş sağlığı ve güvenliği kültürüne etkisinin incelenmesi	43

4.1.3.5. Meslek hastalığına yakalanma durumunun iş sağlığı ve güvenliği kültürüne etkisinin incelenmesi.....	45
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	47
EKLER.....	59
EK-1. Araştırmada Kullanılan Anket Formu	59
EK-2. Etik kurul onayı.	67

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Yıllara Göre Türkiye’de İş Kazası ve İş Kazası Ölüm Sayıları.....	6
Tablo 1.2. Yıllara Göre Çorum’da İş Kazası ve İş Kazası Ölüm Sayıları	7
Tablo 1.3. Yıllara Göre Çorum’da İnşaat Sektörü İş Kazası ve İş Kazası Ölüm Sayıları	8
Tablo 1.4. Yaşanan Felaketler ve Güvenlik Kültürü İlişkisi	9
Tablo 1.5. Meslek Hastalıkları Sınıflandırmaları.....	11
Tablo 1.6. Meslek Hastalıklarına Neden Olan Etkenlerin Sınıflandırılması.....	12
Tablo 1.7. Yıllara Göre Türkiye’de Meslek Hastalığı ve Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayıları.....	12
Tablo 1.8. Yıllara Göre Çorum’da Meslek Hastalığı ve Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayıları	13
Tablo 4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekans Dağılımları	22
Tablo 4.2. İş ile İlgili Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekans Dağılımları	23
Tablo 4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklere İlişkin Frekans Dağılımları.....	25
Tablo 4.4. İşçilerin Son 1 Yıl İçinde Geçirdikleri İş Kazası Sayılarının Frekans Dağılımı	26
Tablo 4.5. Son 1 Yıl İçinde Yaşanan İş Kazalarının Türlerine İlişkin Frekans Dağılımları.....	27
Tablo 4.6. Son 1 Yıl İçinde Yaşanan İş Kazası Yaralanma Sayılarına İlişkin Frekans Tablosu	28
Tablo 4.7. Meslek Hastalıklarına İlişkin Frekans Dağılımları	28
Tablo 4.8. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	29
Tablo 4.9. Demografik Özelliklerin Genel İş Güvenli Farkındalığına Etkisi	30
Tablo 4.10. Demografik Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi-İletişim’e Etkisi	31

Tablo 4.11. Demografik Özelliklerin Risk Algısı'na Etkisi	32
Tablo 4.12. Demografik Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Toplam Puanına Etkisi	33
Tablo 4.13. İş ile İlgili Özelliklerin Genel İş Güvenli Farkındalına Etkisi	34
Tablo 4.14. İş ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı Güvenliği Eğitimi-İletişim'e Etkisi.....	35
Tablo 4.15. İş ile İlgili Özelliklerin Risk Algısı'na Etkisi.....	37
Tablo 4.16. İş ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği Toplam Puanına Etkisi	38
Tablo 4.17. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin Genel İş Güvenliği Farkındalığına Etkisi	40
Tablo 4.18. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim Etkisi.....	41
Tablo 4.19. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin Risk Algısı'na Etkisi	42
Tablo 4.20. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Ölçeği Toplam Puanına Etkisi.....	43
Tablo 4.21. Son 1 yıl içinde İş Kazası geçirme durumunun Genel İş Güvenliği Farkındalığına Etkisi.....	44
Tablo 4.22. Son 1 yıl içinde İş Kazası geçirme durumunun İş Sağlığı Güvenliği Eğitim-İletişim'e Etkisi.....	44
Tablo 4.23. Son 1 yıl içinde İş Kazası Geçirme Durumunun Risk Algısı'na Etkisi	44
Tablo 4.24. Son 1 yıl içinde İş Kazası geçirme durumunun İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeğine Etkisi.....	45
Tablo 4.25. Meslek Hastalığına Yakalanma durumunun Genel İş Güvenli Farkındalığına Etkisi	45
Tablo 4.26. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun İş Sağlığı Güvenliği Eğitim-İletişim'e Etkisi.....	45
Tablo 4.27. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun Risk Algısı'na Etkisi.....	45
Tablo 4.28. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun İş Sağlığı ve Güvenliği Ölçeğine Etkisi	46

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

$\bar{x}$	Aritmetik ortalama
r	Spearmanın sıra korelasyon katsayısı
p	Anlamlılık değeri
*	0,05 önem düzeyinde anlamlı
**	0,01 önem düzeyinde anlamlı
***	Nitel değişken

Kisaltmalar

İSGK	İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü ölçeği
GİGF	Genel İş Güvenliği Farkındalığı
İSGEİ	İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim
RA	Risk Algısı
OHSC	The Occupational Health and Safety Culture
GWSA	General Work Safety Awareness
OHSTC	Occupational Health and Safety Training-Communication
KKD	Kişisel Koruyucu Donanım
RP	Risk Perception scores of building construction workers
İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
KKD	Kişisel koruyucu donanım
KKDİKHY	Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik
CE	Avrupa'ya uyum
MİN	En küçük değer
MAKS	En büyük değer

SS	Standart sapma
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
WHO	Dünya Sağlık Örgütü?
NACE	Avrupa Topluluğu'ndaki Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiksel Sınıflandırması
HSE	Health and Safety Executive
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü

GİRİŞ

Gelişen teknoloji ve artan taleple birlikte inşaat sektörü de hızlı bir büyüme ve gelişme yakalamıştır. İnşaat sektöründe üretilen her türlü yapının imalatında kaza yaşanma oranları azımsanamayacak sayıdadır. Yaşanan kazalar ölümle sonuçlanabildiği gibi maddi kayıplara ve iş veriminin düşmesine de sebep olmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların hayatlarını tehlikeye sokabilecek her türlü tehlikeleri ve işin kendi doğasında olan riskleri en düşük seviyeye getirmeyi amaçlar. Bu nedenle özellikle ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin öneminin işçiler, işverenler ve işveren vekilleri tarafından anlaşılması ve gerekli tedbirlerin alınması çok önemlidir.

Diğer yandan Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bina yapımı da inşaat sektörünün çok önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu sektörde çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilerinin tespit edilmesi ve gerektiği durumlarda eksik yönlerinin geliştirilmesini sağlayacak çözümlerin sunulması gerekmektedir.

Bina inşaatı yapımı sırasında çok sayıda değişik imalat süreçleri olduğu ve farklı alanlarda uzmanlaşmış çalışanlar tarafından işin yürütüldüğü görülmektedir. İşin güvenli ve sağlıklı hale getirilmesi için çalışanlar arasındaki tutumların, algıların ve iletişimin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu durum bize güvenlik kültürü ve güvenlik iklimi gibi kavramların önemini bir kez daha göstermiştir.

Çalışmamızda, öncelikle iş sağlığı ve güvenliğini ilgilendiren kavramların tanımları, tarihsel gelişim süreçleri, ülkemizde ve dünyada oluşturulmuş mevzuatları ve iş sağlığı ve güvenliğini korumaya yönelik kurulan devlet kurumlarının ve özel teşebbüslerinin neler olduğu literatür taraması ile açıklanmıştır. Dünyada ve Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin boyutlarını anlatan veriler tablolarla desteklenerek gösterilmiştir.

Çalışanlar arasındaki güvenlik kültürü düzeyinin tespit edilmesi: iş kazalarını ve meslek hastalıklarını artıran faktörlerin neler olduğunun belirlenmesi ve bu faktörler arasındaki ilişkilerin incelenmesi iş kazalarının azaltılması veya ortadan kaldırılmasında etkili olacaktır. Bu nedenle, tez çalışmasında, çalışanların demografik özellikleri, iş ile ilgili özellikleri, geçirmiş oldukları kaza ve yakalandıkları meslek hastalıkları gibi istatistiksel değişkenler ortaya konulmuştur. Ayrıca bu değişkenlerin, Olcay (2021) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanmış İSGK ölçeğinin toplam puanını ve İSGK’nın alt boyutları olan Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF), İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) ve Risk Algısı (RA) puanlarını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkileyip etkilemedikleri araştırılmıştır. Böylece, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün kendisi ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün bazı alt kavramlarını olumsuz yönde etkileyebilen risk faktörlerinin neler olduğunun belirlenmesi sağlanmıştır. Literatürde benzer konu üzerine yapılmış az sayıdaki çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar ile bizim çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlar karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar ile bina inşaatında çalışan işçilerin iş koşullarının ne olduğu, işçilerin ve işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili görevlerini yerine getirip

getirmedikleri, demografik ve iş ile ilgili özelliklerin işçi sağlığına ve iş kazalarına etkileri, iş güvenliği kültürünün oluşup oluşmadığı gibi konular ortaya konularak ayrıntılı bir tartışma yapılması sağlanmıştır. Böylece, İş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerinden bulgulara göre hangi noktalara odaklanması gerektiği ve hangi durumların teşvik edilmesinin doğru olduğu konusunda görüş ve öneriler sunulmuştur.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

Günümüzün dünyasında teknolojinin ve endüstrinin çok hızlı bir şekilde geliştiği, değiştiği yadsınamaz bir gerçektir. Dolayısıyla oldukça fazla sayıda iş ve iş kolu ortaya çıkmıştır. Uygarlığın gerektirdiği tüm bu işlerin yapımında çalışanların öncelikle can güvenliklerini sağlayacak sonrasında ise hayatlarını düzgün biçimde idame ettirecekleri bir çalışma hayatı geçirmeleri son derece önemlidir. Böylelikle “İşçi Sağlığı ve Güvenliği” olarak başlayan kavram daha sonra yönünü çalışanların yalnızca sağlık durumunun değil aynı zamanda çalıştıkları ortamı ve iş şartlarını da dikkate alan “İş Sağlığı ve Güvenliği” olarak adlandırılan daha ayrıntılı bir alana dönüşmüştür (Karahana, 2014: 1).

İş sağlığı ve güvenliği birbirlerinden ayrılmayan kavramlardır. İş sağlığı kavramına göre, tüm iş kollarında faaliyet gösteren çalışanların fiziki, ruhsal ve sosyal olarak sağlıklarının korunması, işin yapımı sürecinde ortaya çıkan risklerden dolayı çalışanların sağlıklarını olumsuz olarak etkileyecek tüm faktörlerden korunmaları, çalışanın bireysel durumu gözetilerek verilen işin ona göre seçilmesi gerekmektedir. İş sağlığı ve güvenliği kavramı iş görenlerin mümkün oldukça tehlikesiz ve mevcut risklerden arındırılmış olarak iş yapmasını sağlayan teknik konuları kapsar. İşin yürütülmesi sırasında, işin gerektirdiği ekipmanların kullanılması çeşitli riskleri ortaya çıkarmaktadır. İş güvenliği ilkeleri bize, bu tehlikeleri ortadan kaldırmak için risklerin anlaşılması ve amacına uygun şekilde riskleri en aza indirecek biçimde uygulamaların yapılmasını sağlamaktadır. Çalışılan yerin oluşturulması, iş makinelerinin doğru konumlandırılması, montaj edilmesi ve makine çalışırken oluşabilecek tehlikeler gibi tüm durumlar bu kavramı kapsamaktadır. Bu bağlamda iş güvenliği, iş için gereken ekipmanların kullanımından kaynaklanabilecek, çalışanın hayatını kaybetmeyeceği ve vücut bütünlüğünü koruyacak gerekli tedbirlerin alınması ve işin güvenli hale getirilmesidir (Emrem, 2018).

1.1.2. İş sağlığı ve güvenliğinin tarihçesi

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin gelişim süreci incelendiğinde, iş sağlığı ve güvenliği ihtiyacı insanlık tarihinin her döneminde önemli olmuştur. Fakat ilkel toplumlar için bakıldığında ciddi olarak sağlıklarını koruyucu tedbirler aldıkları pek görülmemektedir. M. Ö. 2000’ de Hammurabi’nin kanunları göz önüne alındığında inşaat işlerinde yaşanan kazalardan işveren sorumlu olmuş ve durumun mahiyetine göre ölüm cezasına bile çarptırılmışlardır. Herodot çalışanların yüksek enerjili besinlerle beslendiğinde çok daha verimli çalışacaklarını ifade etmiştir. Hipokrat M.Ö. 370 yılında kurşunun zararlı etkilerini fark etmiş, kurşun’un halsizlik, kabızlık, felçler ve görme bozuklukları gibi semptomlar ortaya çıkardığını belirtmiştir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda öncü çalışmalarıyla bilinen Berdardino Ramazzini 1713

yılında yayınladığı "De Morbis Artificum Diatriba" isimli kitabında koruyucu önlemlerin alınmasının iş kazalarını önlemede etkili olduğunu açıklamıştır (Yılmaz, 2003).

Bugün bildiğimiz iş sağlığı ve güvenliği kavramı sanayi devrimi ile ortaya çıkmıştır. 18. Yüzyılda İngilterenin başı çektiği birçok Batı Avrupa ülkesinde sanayileşmenin başladığını görmekteyiz. Bu gelişmelere bağlı olarak işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. 1802 yılında İngiltere'de "Çırakların Sağlığı ve Morali Kanunu" çıkartılmıştır. Bu yasada çalışma saati günde 12 saat olarak sınırlandırılmış ve işyerlerinin havalandırılması gerektiği belirtilmiştir. 1833 yılında çıkarılan "Fabrikalar Kanunu" çalışma süresini 10 saate indirmiş, dokuz yaşın altındaki çocukların çalıştırılmaları, on sekiz yaşın altındaki çocukların ise gece vardiyasında çalıştırılmaları yasaklanmış ve fabrikaların denetlenmesi için müfettiş görevlendirilmesi şartı getirilmiştir. 1842 'de ise kadın ve çocukların madenlerde çalıştırılmalarına yasaklanmış ve 1844 yılında ise işyeri hekimi bulundurmak fabrikalar için zorunlu tutulmuştur. İngiltere'deki bu gelişmelerin öncülünde diğer ülkeler de iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili çalışmalar yapmışlardır. Almanya'da 1849, İsviçre'de 1840, Fransa'da 1841 ve ABD'de 1877 yılında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kanunlar çıkartılmıştır (Sümer H., 2020).

Dünyadaki çalışmalara bakıldığında sendikaların katkıları ile birlikte, "Milletler Cemiyeti"ne bağlı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) bu konuyla ilgili önemli çalışmalar yapmış ve Birleşmiş Milletler ile imzaladığı anlaşma ile iş sağlığı ve güvenliği kavramı, 1946 yılında bir uzmanlık kuruluşu durumuna gelmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve bu kurumlarla işbirliği içindeki çok sayıda kuruluş, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda ciddi çalışmalar yapmışlardır. Ülkemizin de üyesi bulunduğu 11 Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kimyasal maddeler için saptadığı "işyerlerindeki maruz kalma değerleri" ve çalışanların sağlığı ve güvenliği için verilen tüm kararların sonucunda oluşturulan "uluslararası sözleşmeler" yaşanması muhtemel sorunların çözümü için kilometre taşları olmuşlardır (Aslan, 2008).

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliğinin yasal olarak düzenlenmesi çalışmaları incelendiğinde, Batıda sanayi devrimi yaşandığı süreçte Osmanlı Devleti'nde aynı gelişmelerin yaşandığından söz etmek pek mümkün değildir. Tanzimat ve meşrutiyet dönemi ile Osmanlı Devleti'nde, ilk yasal çalışma madencilik alanında yapılmıştır. 1865 yılındaki Dilaver Paşa Nizamnamesi madenlerde çalışanlara çeşitli düzenlemeler getirmiştir. Peşinden, 1869'da Maadin Nizamnamesi yürürlüğe konulmuştur. Nizamname işyerinde doktor bulundurma yükümlülüğü getirmesi açısından önemlidir. Osmanlı Devletinin'nin ilk Medeni Kanunu sayılan Mecelle 1876 yılında tamamlanmıştır. Mecelle'de çalışanın işverene emanet olduğu söylenmiş, işveren çalışana kusurlu olarak bir zarar verirse bu zararı karşılama zorunluluğu getirilmiş, işçinin iş görme borcunu yerine getirebilmek için hazır olmasına rağmen çalıştırılmaması halinde ücrete hak kazanacağı ve ücretlerin aynı olarak ödenemeyeceği kararları alınmıştır.

Cumhuriyet öncesi TBMM hükümeti döneminde 10.09.1921 tarihinde 151 sayılı "Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanun" adında bir kanun çıkartılmıştır. Bu

kanunla madenlerde on sekiz yaşından küçüklerin çalıştırılması yasaklanmış, günlük çalışma süresi sekiz saat ile sınırlandırılmış, sekiz saati aşan çalışmalarda iki kat ücret ödenmesi öngörülmüştür. Cumhuriyet döneminde, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çeşitli hukuki gelişmeler yaşanmışsa da asıl olarak 1932 yılında ILO'ya üyelik ve 1946 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) kurulması en önemli adımlar olmuştur. Ayrıca 1949 yılında WHO'ya üye olunmuştur. Son olarak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 30 Haziran 2012'de Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Han İ., 2015).

1.1.3. İş kazası tanımları

5510 sayılı Kanununun 13 üncü maddesine göre, iş kazası; sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, bu Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda ve sigortalıların işveren tarafından sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaylar olarak maddeler halinde açıklanmıştır. Böylece, 5510 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi bize olayın hangi durumlarda iş kazası olduğunu, yer ve zaman konusunda da açıklamalar belirtilerek, iş kazasının sınırları hakkında bir çerçeve oluşturmuştur (SSGSS, 2006).

Dünya Sağlık Örgütü kazanın tanımını “beklenmedik ve planlanmamış bir olay” olarak belirtmiştir. Ayrıca işyerinde meydana gelen beklenmedik ve planlanmamış bir olay, iş kazası tanımı olarak yapılabilir. Kaza, çalışanın ölümü ya da yaralanması ile sonuçlanabilir ya da iş yerindeki makina, teçhisat vb. maddi zararlara sebep olabilir. Ramak kala olarak adlandırılan olay sonucunda sağlıkla ilgili veya maddi herhangi bir kayıp da oluşmayabilir. Risk kavramı, olayın görülme sıklığı ve sonuçları ile ilişkilidir. Bu yüzden çalışma ortamında riskler iyi değerlendirilmez. İş kazaları sonucu geçici veya sürekli iş göremezlik ve ölüm durumları oluşabilmektedir. Ekonomik olarak baktığımızda ise iş kazaları; iş göremezlik, ölümler ile iş veriminin düşmesine ve makine vb. malzemeler bakımından da büyük maddi kayıplar yaşanmasına sebebiyet verecektir (Bilir, 2016).

1.1.4. İş kazalarının nedenleri

İş kazalarının nedenleri aşağıda maddeler halinde verilmiştir (Yüce, 2017)

- Güvenliksiz çalışma şartları sebebiyle gerekli önlemler alınmadan hiç koruyucu ekipman kullanılmaması ya da hatalı ekipman kullanımı gibi durumlar.
- Zehirleyici kimyasal maddelerin, patlayıcı gazların ve tozların yol açtığı durumlar.
- Havalandırma, aydınlatma, nem, gürültü, gaz, toz, sıcaklık, basınç, buhar, aydınlatma vb etkenlere maruz kalma durumları.

- Çalışanların eğitim durumları, iş motivasyonları, işe uygun olup olmadıkları, sağlık durumları gibi faktörlerin dikkate alınmaması gibi durumlar,

1.1.5. İş kazalarının boyutu

1.1.5.1. Dünyada iş kazalarının boyutu

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) çalışmalarında tahmini olarak, iş kazaları ve iş kazaları ile ilgili hastalıklar sebebiyle yaklaşık her yıl 2,78 milyon çalışanın hayatı son bulmaktadır. 2,4 milyon (%86,3) ölüm işle ilgili hastalıklardan, 380 bin üzerinde (%13,7) ölüm ise meydana gelen kazalardan kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda her yıl ölümlerle sonuçlanmayan kazalar sebebiyle yaralanmalar meydana gelmektedir. Ölümlerle sonuçlanmayan kaza yaşayanların sayısının yılda 374 milyon kişiyi bulduğu öngörülmektedir. İş kazalarının sonucunda, çalışanlar ömür boyu sakat kalabilmekte veya çalışanın ve işin verimi de düşebilmektedir (Hämäläinen, P.; Takala, J.; & Boon Kiat, T. (2017).

1.1.5.2. Türkiye'de iş kazalarının boyutu

Sosyal Güvenlik Kurumunun verilerine göre 2021 yılında 16 169 679 çalışandan 511 084 tanesi iş kazası geçirmiş ve bu kazalardan 1382 tanesi ölümlerle sonuçlanmıştır. 5510 sayılı Kanununun 4-1/a maddesi kapsamındaki Türkiye geneli zorunlu sigortalı çalışan, iş kazası ve ölüm vaka sayıları Tablo 1.1'de verilmiştir. Tablo 1.1'e göre, 2013 yılından 2021 yılına kadar her yıl çalışan sayısı artarken iş kazası sayılarının da genel olarak arttığı görülmektedir. 2013 yılında her 100 çalışandan 1,53 ü iş kazası geçirirken, 2018 yılından 2021 yılına kadar her yıl her 100 işçiden yaklaşık 3'ünün iş kazası geçirdiği görülmektedir. Ayrıca; ülkemizde her yıl her 10 000 çalışandan yaklaşık 1 çalışanın iş kazası nedeni ile hayatını kaybettiği görülmektedir. Bu bulgular bize; 2013 yılından günümüze kadar iş sağlığı güvenliği bilinç ve kültürümüzün yeterince gelişmediğini göstermesi açısından önemli sonuçlardır.

Tablo 1.1. Yıllara Göre Türkiye'de İş Kazası ve İş Kazası Ölüm Sayıları (SGK İstatistikleri)

Yıllar	Çalışan Sayısı	İş Kazası Sayısı	İş Kazası Oranı (Yüzde)	İş Kazası Ölüm Sayısı	İş Kazası Ölüm Oranı (Onbinde)
2013	12484113	191389	1,53	1360	1,09
2014	13240122	221366	1,67	1626	1,23
2015	13999398	241547	1,73	1252	0,89
2016	13775188	286068	2,08	1405	1,02
2017	14477817	359653	2,48	1633	1,13
2018	14229170	430985	3,03	1541	1,08
2019	14314313	422463	2,95	1147	0,80
2020	15203423	384262	2,53	1231	0,81
2021	16169679	511084	3,16	1382	0,85

1.1.5.3. Çorum ilinde iş kazalarının boyutu

Çorum İlinde Sosyal Güvenlik Kurumu'nun verilerine göre 2021 yılında 63 998 çalışandan 1850 tanesi iş kazası geçirmiş ve bu kazalardan 2 tanesi ölümlü sonuçlanmıştır. 5510 sayılı Kanununun 4-1/a maddesi kapsamındaki Türkiye geneli zorunlu sigortalı çalışan, iş kazası ve ölüm vaka sayıları Tablo 1.2'de verilmiştir. Tablo 1.2'ye göre, Çorumdaki iş kazası oranları 2020 yılına kadar Türkiyedeki iş kazası oranlarından daha az olmakla birlikte, Çorumdaki iş kazası ölüm oranlarının genel olarak Türkiyede iş kazası oranları ile yaklaşık aynı olduğu görülmektedir. Tablo 1.2'de dikkat çeken önemli bir bulgu, özellikle 2021 yılında Çorumdaki iş kazası ve iş kazası ölüm oranlarının birden artmasıdır. Çorumda 2021 yılı öncesi her 100 çalışandan yaklaşık 1 veya 2 tanesi iş kazası geçirirken, 2021 yılında her yüz çalışandan yaklaşık 3 tanesinin iş kazası geçirdiği görülmektedir. Benzer biçimde, Çorumda 2021 yılı öncesi her 10 000 çalışandan yaklaşık 1 tanesi iş kazası nedeni ile hayatını kaybederken, 2021 yılında her 10 000 çalışandan yaklaşık 1,41 tanesinin iş kazası ile hayatını kaybettiği görülmektedir. Bu bulgular, Çorumda özellikle 2021 yılında iş kazası sayılarının ve iş kazasından dolayı ölüm sayılarının arttığını göstermekte olup, bu durum iş güvenliği açısından olumsuz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 1.2. Yıllara Göre Çorum'da İş Kazası ve İş Kazası Ölüm Sayıları (SGK İstatistikleri)

Yıllar	Çalışan Sayısı	İş Kazası Sayısı	İş Kazası Oranı (Yüzde)	İş Kazası Ölüm Sayısı	İş Kazası Ölüm Oranı (Onbinde)
2013	52772	475	0,90	3	0,57
2014	54372	558	1,03	8	1,47
2015	59598	680	1,14	7	1,17
2016	57202	902	1,58	7	1,22
2017	60857	1217	2,00	6	0,99
2018	57803	1453	2,51	6	1,04
2019	55756	1265	2,27	6	1,08
2020	62485	1357	2,17	6	0,96
2021	63998	1850	2,89	9	1,41

1.1.6. İnşaat sektöründe İSG

İnşaat sektöründe çalışma ortamının sürekli değişkenlik göstermesi, çalışanların risklere karşı reaksiyon ve adaptasyon sürecinin uzamasına neden olmakta ve bu durum iş kazalarının artmasına sebep olmaktadır. İnşaat sektöründe yaygın olarak meydana gelen kaza tipleri aşağıda maddeler halinde sunulmuştur (Canpolat, 2008).

- İnsan düşmesi (Zemin boşluklarından, çatıdan, el merdivenlerinden, iskeleden vb.)
- Üzerine malzeme düşmesi (yüksek yapı kısımlarından, yükleme ve boşaltma esnasında vb.)
- Kazı çökmesi
- Yapı kısmının çökmesi

- Elektrik çarpması
- Kesilme, sıçrama, sıkışma, batma gibi kazalar (Metal ve ahşap talaşı, çivi, taş parçası, elektrik kıvılcımı, kimyasal madde vb.)
- Yangınlar
- Kimyasal madde kazası
- Diğer

5510 sayılı Kanununun 4-1/a maddesi kapsamındaki Türkiye geneli zorunlu sigortalı çalışan, iş kazası ve ölüm vaka sayıları Tablo 1.3’de verilmiştir. Tablo 1.3’e göre, Türkiye’de 2013 yılından itibaren, İnşaat sektöründeki iş kazaları sayısının toplam iş kaza sayılarına oranı %11,29 ile %17,90 arasında değiştiği görülmektedir. İnşaat sektöründeki iş kazası sonucu ölümlerin toplam iş kazası sonucu ölümlere oranı ise % 27.93 ila % 38.35 arasında ciddi bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu bulgular bize inşaat işlerinin iş kazaları açısından ciddi olarak riskli olduğunu ve gerekli önlemlerin alınması gerekliliğini ifade etmektedir.

Tablo 1.3. Yıllara Göre Çorum’da İnşaat Sektörü İş Kazası ve İş Kazası Ölüm Sayıları (SGK İstatistikleri)

Yıllar	Toplam İş Kazası Sayısı (A)	İnşaat Sektörü İş Kazası Sayısı(B)	A/B Oranı (Yüzde)	Toplam İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısı (C)	İnşaat Sektörü İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısı (D)	C/ D Oranı (Yüzde)
2013	191389	26967	14,09	1360	521	38,31
2014	221366	29699	13,42	1626	501	30,81
2015	241547	33361	13,81	1252	473	37,78
2016	286068	44552	15,57	1405	496	35,30
2017	359653	62802	17,46	1633	587	35,95
2018	430985	77.57	17,90	1541	591	38,35
2019	422463	47701	11,29	1147	368	32,08
2020	384262	44.04	11,53	1231	347	28,19
2021	511084	58107	11,37	1382	386	27,93

A: Toplam İş Kazası Sayısı, B: İnşaat Sektörü İş Kazası Sayısı, C: Toplam İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısı, D: İnşaat Sektörü İş Kazası Sonucu Ölüm Sayısı

1.2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü

1.2.1. Güvenlik kültürü

Kültür kavramının birçok tanımı bulunmaktadır. En çok karşımıza çıkan tanım Edward B. Tylor’a (1871) ait olan “bir topluma ait olan kişinin kazanmış olduğu gelenek, bilgi, sanat, inanç, hukuk, ahlak gibi benzeri alışkanlık ve yeterlilikleri kapsayan karışık bir bütündür” tanımıdır. (Dursun, 2011). Güvenlik kültürü tanımlarına bakıldığında ise; Health and Safety Executive (HSE) güvenlik kültürünü, “Bir organizasyonun sağlık ve güvenlik yeterliliği ve tarzı ile birey ve grup değerlerinin, tutumların, algıların, yetkinliklerin ve bağlılığı belirleyen davranış örüntülerinin bir ürünü olarak tanımlamaktadır.”(HSE 1993) Pidgeon (1991)’ e göre güvenlik kültürü ise, var olan ya da ortaya çıkabilecek tehlike ve risklerle baş edebilmek için inançlar, uygulamalar ve roller ile ilgisi olan anlamsal bir düşünce sistemi ve güvenliğin

sağlanması için sistemli bir model oluşturmak adına üyeler tarafından geliştirilen davranışlar olarak ifade edilir.

Güvenlik kültürü kavramından ilk olarak, 1986 Çernobil nükleer kazasından sonra meydana gelen kazanın olası nedenlerinin sorgulandığı bir raporda OECD Nükleer Ajansı tarafından 1987 yılında bahsedilmiştir. Ayrıca, 1988 yılında Kuzey Denizinde Piper Alpha petrol platformunda meydana gelen patlamadan ve Clapham Junction demiryolu felaketinden sonra hazırlanan raporlarda da bu kavrama yer verilmiştir. Bu raporlara göre kazaların oluşmasıyla ilgili üzerinde en çok durulan faktörün, güvenlik kültürü düzeylerinin son derece düşük olması dikkat çekicidir (Cox ve Flin, 1998:190). Günümüze kadar yaşanan felaketler ile Güvenlik Kültürü arasındaki ilişki Tablo 1.4’de verilmiştir.

Tablo 1.4. Yaşanan Felaketler ve Güvenlik Kültürü İlişkisi (Cox ve Flin, 1998:190).

Yaşanan Felaketler	Endüstri	Güvenlik Kültürü Eksiklikleri
Çernobil	Nükleer Santral	İş güvenliği sistemlerindeki kural ve prosedürlerin ihlali
Clapham Junction	Demiryolu taşımacılığı	Ağır çalışma koşulları, yoğun işyükü, denetim eksikliği
Piper Alpha	Petrol üretimi	Zayıf iş uygulamaları, yönetimin bağlılığının eksikliği, güvenlikten ziyade kâra odaklılık
Space Shuttle	Havacılık	Üretim baskısı, tehlikeleri fark edememek
Three Mile Island	Nükleer santral	Riskleri algılamada zayıflık, yetersiz beceri
Zeebrugge	Deniz taşımacılığı	Üst düzey yönetimin güvenlik konusunda eksikliği, kâr düzeyine öncelik verilmesi

Tablo 1.4 incelendiğinde, yaşanan felaketlerin nükleer, demiryolu, petrol havacılık ve deniz alanlarında ortaya çıktığı görülmektedir. Bu alanlar genel olanlar iş sağlığı ve güvenliği alanında önemli iş sağlığı ve iş kazası risklerinin olabileceği endüstriyel alanları ifade etmekte olup, bu endüstriyel sektörlerde; kural ve prosedürlere uyulmaması, gereğinden fazla iş yükü, ağır çalışma koşulları, denetleme eksiklikleri, yönetimdeki eksiklikler ve zayıflıklar, paranın (maliyetin) ön plana çıkması, tehlikeler konusunda bilinçsiz olmak ve riskleri algılamada becerisizlik ve bilgisizlik gibi bir çok güvenlik kültürü eksikliğinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle, bu eksikliklerinin düzeltilmesi ile iş sağlığının iyileştirilmesi ve iş kazalarının azaltılmasının büyük ölçüde sağlanabileceği açıktır.

1.2.2. Güvenlik iklimi

Güvenlik kültürü ile güvenlik iklimi kavramları iç içe geçen kavramlar oldundan sık sık karıştırılmaktadır. Güvenlik kültürü, güvenlik iklimini de içine alan daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Güvenlik iklimi organizasyondakilerin birbirleri ile ya da işle ilgili faaliyetleri nasıl gördüğünü yorumlama biçimidir. Güvenlik kültürüne ilişkin, yazarlar bir çok tanım yapmışlardır. Zohar'a (1980) göre güvenlik iklimi; "işçilerin iş çevrelerine ilişkin paylaştığı bütüncül algılamaların bir özetidir". Glennon'a (1982) göre güvenlik iklimi; "işçilerin, tehlikeyi yok etmek ya da azaltmak için davranışları üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olan örgütlerindeki pek çok özelliği algılamaları – güvenlik iklimi örgüt ikliminin özel bir türüdür". Brown/Holmes'a (1986) göre güvenlik iklimi; "belirli bir konu hakkında birey ve/veya grup tarafından benimsenen inançlar ya da algılamalar setidir".

Güvenlik kültürünün ölçümü ya da tespiti konusunda literatürde bir görüş birliği yoktur. O yüzden farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır (Dursun, 2011). Farklı kültür kavramlarının varlığı tek bir ölçüm yöntemini mümkün kılmamaktadır. Güvenlik kültürü veya güvenlik ikliminin ölçümünde iki çeşit yöntem kullanılmaktadır. İlki niteliksel metotlardır ve daha çok çalışanları gözlemlene ve görüşmelerden oluşur. Niteliksel yöntemler daha detaylı bilgi sağlamaktadır (Wiegmann ve ark. 2002). Fakat niteliksel yöntemlerin niceliksel yöntemlere göre daha yanlı sonuçlar elde edebileceği de unutulmamalıdır.

İkinci olarak niceliksel yöntemler kullanılır. Bu metodda anketler gibi standardize edilmiş ve derecelere ayrılmış prosedürler aracılığıyla güvenlik kültürü skorları veya sayısal ölçümüne yönelik çalışmalar yapılır. Uygulamalarda, niceliksel araştırmaların görece uygulanması daha kolay olduğu ve yanlılık miktarı azaldığı için niteliksel yöntemlere göre daha fazla tercih edilmektedir (Wiegmann ve ark. 2002). Ayrıca bu yöntemle daha geniş bir popülasyona ulaşma şansı elde edilirken verilerin daha çabuk analizinin yapılması da mümkün olmaktadır (Von Thaden ve Gibbons 2008). Nicel araştırmalarda güvenli davranışların tespiti, eğitilmiş gözlemcilerin gözlemleri sonucu güvenli ve güvensiz davranışların skor yüzdelere çevrilmesi ile yapılır. Psikolojik boyutu ise, insanların güvenliğe yönelik algılarını ölçmek için hazırlanmış güvenlik iklimi anketleri ile değerlendirilir (Choudhry ve ark. 2007).

1.3. Meslek Hastalığı Kavramı

Meslek hastalığı kavramı hem 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda hem de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası kanununda tanımlanmıştır. 6331 sayılı Kanuna göre, çalışanın mesleki risklere maruziyeti kalması sonucunda ortaya çıkan hastalık, meslek hastalığıdır. 5510 sayılı Kanunda ise, "Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel ve ruhsal engellilik halleridir" olarak tanımlanır. İş ile ilgili hastalıklar, çalışma ortamının ve işin kendisinin etkisiyle ortaya çıkmış hastalıklardır. Meslek

hastalığı ise, iş kazası gibi aniden ortaya çıkmaz, zamanla işyeri veya iş koşullarına maruz kalmanın sonucu ile belirli bir süreçte gelişir.

1.3.1. Meslek hastalığının unsurları

Bir hastalığın meslek hastalığı olarak kabul edilebilmesi için aşağıdaki koşulların sağlanması gereklidir (Bilgili, 2006:363-364).

- Meslek hastalığına tutulan kişinin sigortalı sayılması.
- Sigortalının gördüğü iş ile meslek hastalığı arasında nedensellik bağının bulunması.
- Sigortalının bedence veya ruhça bir arızaya uğraması.
- Hastalığın yönetmelikte yer alması ve belirtilen süre içinde meydana çıkması.
- Hastalığın Kurum Sağlık Kurulu raporu ile tespit edilmesi.

1.3.2. Meslek hastalıklarının nedenleri ve sınıflandırılması

Nedensellik bağı meslek hastalıklarının tanımlanmasında olmazsa olmaz bir faktör olarak ele alınır. Meslek hastalığının tipi ile çalışılan ortam ve işin, maruz kalınan etmenin bir nedensellik bağı içermesi gerekmektedir.

Türkiye’de meslek hastalıkları sınıflandırması ve meslek hastalıklarına neden olan etkenlerin sınıflandırılması “Sosyal Sigortalar Kanunu Sağlık İşlemleri Tüzüğü” ekinde belirtilmiş olup; Tablo 1.5 ve Tablo 1.6’da verilmiştir (Bingöl, 2010:461).

Tablo 1.5. Meslek Hastalıkları Sınıflandırmaları

Gruplar	Alt Grup ve Hastalıklar
A Grubu: Kimyasal maddelerle olan meslek hastalıkları	25 alt grupta 67 hastalık
B Grubu: Mesleki cilt hastalıkları	2 alt grupta Deri Kanseri & Kansere dışı deri hastalıkları
C Grubu: Pnömonyozlar ve diğer mesleki solunum sistemi hastalıkları	6 alt grupta 9 hastalık
D Grubu: Mesleki Bulaşıcı Hastalıkları	4 alt grupta 30 hastalık
E Grubu: Fiziksel etkenlerle olan meslek hastalıkları	7 alt grupta 12 hastalık

Tablo 1.6. Meslek Hastalıklarına Neden Olan Etkenlerin Sınıflandırılması

Kimyasal Etkenler	Fizikse Etkenler	Biyolojik Etkenler	Tozlar	
			<i>BiyolojikYapılı</i>	<i>Kimyasal Yapılı</i>
Metaller ve Metalsiler	Gürültü	Bakteriler		
	Titreşim	Virüsler	İnert tozlar	Organiktozlar
Gazlar	TermalAydınlatma	Parazitler	Toksiktozlar	Pamuk tozu
Çözücüler	İyonize ve iyonize olmayan ışınlar		Alerjiktozlar	Gübretozu
Asitler			Fibrojenik tozlar	Kümes hayvanlarının tüyü
Alkali maddeler	Alçak ve yüksek basınç		Kanserojentozlar	Mantar sporları
Pestisitler				İnorganiktozlar: Demir Dökümhane KömürKum(silis) Asbest Çimento

1.3.3. Türkiye’de meslek hastalıklarının boyutu

Tablo 1.7. Yıllara Göre Türkiye’de Meslek Hastalığı ve Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayıları

Yıllar	Çalışan Sayısı	Meslek Hastalığı Sayısı	Meslek Hastalığı Oranı (Onbinde)	Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayısı	Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Oranı (Yüzbinde)
2013	12484113	351	2,81	0	0,00
2014	13240122	494	3,73	0	0,00
2015	13999398	510	3,64	0	0,00
2016	13775188	597	4,33	0	0,00
2017	14477817	691	4,77	0	0,00
2018	14229170	1044	7,34	0	0,00
2019	14314313	1088	7,60	0	0,00
2020	15203423	908	5,97	5	0,33
2021	16169679	1027	6,35	35	2,16

5510 sayılı Kanununun 4-1/a maddesi kapsamındaki Türkiye geneli zorunlu sigortalı çalışan, meslek hastalığı ve meslek hastalığı sonucu ölüm vaka sayıları Tablo 1.7’de verilmiştir (SGK il yıllıkları). Tablo 1.7 incelendiğinde, 2013 yılından 2017 yılına kadar her 10000 çalışandan her yıl 3 ile 5 arasında bir sayıda çalışan meslek hastalığına yakalanırken, 2018 ile 2021 yılları arasında her 10000 çalışandan her yıl 6 ile 8 aralında bir sayıda çalışanın meslek hastalığına yakalandığı görülmektedir. Bu bulgu, özellikle 2017 yılından sonra meslek hastalığı sayılarının arttığını ifade etmektedir. Ek olarak, 2013 ile 2019 yılları arasında meslek hastalığı sonucu hiçbir ölüme rastlanmamış iken, özellikle 2021 yılında 35 çalışanın (Her 100000 çalışanda 2,16 kişi) meslek hastalığı sonucu hayatını kaybettiği saptanmıştır. Bu sonuç, Türkiyede meslek hastalığına yakalanma veya meslek hastalığından dolayı hayatını kaybetme riskinin aniden arttığını göstermekte olup, bu durum iş sağlığı açısından olumsuz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3.4. Çorum ilinde meslek hastalıkları boyutu

5510 sayılı Kanununun 4-1/a maddesi kapsamındaki Çorumdaki zorunlu sigortalı çalışan, meslek hastalığı ve meslek hastalığı sonucu ölüm vaka sayıları Tablo 1.8’de verilmiştir (SGK il yıllıkları). Tablo 1.8 incelendiğinde, 2013 yılı ile 2021 yılları arasındaki dönemde en çok meslek hastalığı 16 çalışan (Her 10000 çalışandan 2,8’i) ile 2016 yılında ve 9 çalışan (Her 10000 çalışandan 1,56’sı) ile 2018 yılında ortaya çıkmış olup, diğer yıllarda çorumda meslek hastalığına yakalanma oranları Türkiye geneline göre daha düşük değerlerdedir. Ek olarak, Çorumda 2013 ile 2021 yılları arasında meslek hastalığı sonucu hiçbir ölüm vakasına rastlanmamıştır. Bu nedenle, Çorumda meslek hastalığına yakalanma riskinin Türkiye geneline göre daha az olduğu söylenebilir.

Tablo 1.8. Yıllara Göre Çorum’da Meslek Hastalığı ve Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayıları

Yıllar	Çalışan Sayısı	Meslek Hastalığı Sayısı	Meslek Hastalığı Oranı (Onbinde)	Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Sayısı
2013	52772	0	0,00	0
2014	54372	0	0,00	0
2015	59598	4	0,67	0
2016	57202	16	2,80	0
2017	60857	3	0,49	0
2018	57803	9	1,56	0
2019	55756	0	0,00	0
2020	62485	4	0,64	0
2021	63998	2	0,31	0

1.4. Kişisel Koruyucu Donanımlar

İşveren her ne kadar iş kazalarının yaşanmaması ve meslek hastalıklarının oluşmaması için gerekli tedbirleri alsın da çalışma ortamında risklerin sıfıra inmesi pek mümkün olmamaktadır. İşin yürütümü esnasında tam anlamıyla bir güvenlik tedbirinden söz etmemiz gerekirse bu ancak Kişisel Koruyucu Donanım (KKD)'lerin kullanılmasıyla mümkün olacaktır. Tüm bu donanımların temini ve kullanılması ile ilgili bilgiyi "Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik" (KKDİKHY, 2013) bize sunmaktadır.

KKD'lerin İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik'e göre "Kişisel koruyucu donanımlar, çalışanı yürütülen işten kaynaklanan sağlık ve güvenliği etkileyen bir veya birden fazla riske karşı koruyan, çalışan tarafından giyilen takılan veya tutulan bu amaca uygun olarak tasarlanmış alet, araç, gereç ve cihazları ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım kapsamında aşağıda maddeler halinde verilen donanımlar kişisel koruyucu donanımlar olarak sayılmaktadır.

- Çalışanı eş zamanda bir ya da daha fazla riske karşı korumak amacıyla imalatçının bir bütün haline getirmiş olduğu malzemeler.
- Belli bir çalışmayı ifa etmek için korunma amacı dışında taşınan veya giyilen donanımlarla beraber kullanılan, ayrılabilir veya ayrılamaz nitelikteki koruyucu cihaz alet ya da malzeme.
- Kişisel koruyucu donanımın fonksiyonlu ve rahat çalışması için lüzumlu olan ve yalnızca bu tür donanımlarla birlikte kullanılan değiştirilebilir parçalar.

KKDİKHY (2013)'nin Ek 2 kısmında yer alan kişisel koruyucu donanım listesinde yer alan başlıca kişisel koruyucu donanımlar aşağıda verilmiştir.

- Baş koruyucuları: endüstriyel alanlarda kullanılan koruyucu baretler, kepler, boneler ve saç fileleri.
- Kulak koruyucuları: kulak tıkaçları, endüstriyel baretlere uyan kulaklıklar, tam akustik baretler, Göz ve yüz koruyucuları: gözlükler, kapalı gözlük, yüz siperleri ve ışıklardan korunmak için yapılmış özel gözlükler.
- Solunum sistemi koruyucuları: toz ve gaz filtrelemek maksadı ile kullanılan maskeler, hava beslemeli teneffüs cihazları ve dalgıç donanımı.
- El ve kol koruyucuları: makinelerden, kimyasallardan, elektrikten, sıcak ve soğuktan koruyucu eldivenler, bileklik, kolluk ve parmak kılıfları,
- Ayak ve bacak koruyucuları: bot, çizme, uzun bot, termal ayakkabı, parmak koruyucu ayakkabı, titreşime ve ısıya dayanıklı ayakkabı ile dizlikler ve tozluklar,
- Cilt koruyucuları: koruyucu kremler ve merhemler,

- Gövde ve karın bölgesi koruyucuları: koruyucu yelek, ceket ve önlükler, cankurtaran yelekleri, kemerler ve ısıtmalı ve ışınlara karşı koruyucu nlkler,
- Vücut koruyucuları: ısıya dayanıklı, termal, toz ve gaz geçirmez giysiler, düşmeyi önleyici ekipman, vücudu boşlukta tutabilen donanım, floresan maddeli ve yansıtıcı giysi ve aksesuarlar.

1.4.1. Kişisel koruyucu donanımların özellikleri

Çalışanların korunması işverenin yükümlülüğündedir. Aşağıdaki maddeler bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde uygulanmalıdır (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü – Kişisel Koruyucu Donanımlar Broşürü).

- Hesaplanmış risklerin toplu koruma yöntemleriyle tam olarak karşılanamadığı yada gerekli tedbirler alınmasına rağmen istenilen güvenlik seviyesine ulaşamadığı durumlarda kişisel koruyucu donanımlar kullanılmalıdır.
- KKD'nin kendisinin de risk oluşturmadığından emin olunmalı, işin gerekliliklerine uygun şekilde ve ergonomik olarak güvenliği sağlayacak özellikte olduğuna dikkat edilmelidir.
- KKD'nin CE işareti taşımaya dikkat edilmeli, CE işaretlemesi buldurmayan ya da güvenliği ile ilgili tereddütte kalınan donanımlar kullanılmamalıdır. Kişisel koruyucu donanımın gerektirdiği minimum güvenlik koşulları ile ilgili kullanım kılavuzundan bilgi edinilmelidir. Kişisel koruyucu donanımı seçerken minimum ve maksimum limit değerleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- İşveren KKD'nin tüm işlevleri ve kullanımı ile ilgili yeterli bilgi ve uygulamalı eğitimi ücretsiz olarak vermeli, işçilerin de fikirleri alınarak katılımları sağlanmalıdır.

2. BÖLÜM

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Türkiye’de İnşaat Sektöründe İş Güvenliği Kültürü Üzerine Yapılmış Araştırmalar

Ulusal literatürde; genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve inşaat sektöründeki çalışanların iş güvenliği kültürünü inceleyen çalışmaları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- Han (2015), inşaat sektörü çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliğine yönelik farkındalıklarının belirlenmesi üzerine çalışmagerçekleştirmiştir.
- Yegin (2015), iş güvenliği kültürünün iş kazalarına etkilerini inceleyen bir çalışma yayınlamıştır.
- Tunca (2015), iş güvenliği kültürünün kök, neden, sonuç kavramlarıyla ilişkilendirilmesini araştırmıştır.
- Pehlivan (2016), inşaat sektöründeki çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilincinin istatistiksel olarak incelendiği bir çalışma yapmıştır.
- Başdemir (2016), yapı işlerinde meydana gelen iş kazalarının önlenmesinde güvenlik kültürünün önemini incelemiştir.
- Küçük (2017), yapı sektöründe iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin çalışanlardaki iş sağlığı ve güvenliği farkındalığına etkisinin incelenmesi üzerine bir araştırma yapmıştır.
- Demir (2018,) inşaat işçilerinin iş doyumu düzeyleri ile iş güvenliği algıları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma gerçekleştirmiştir.
- Tetik (2018), inşaat sektöründe iş güvenliği kültürünün incelenmesi üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir.
- Emrem (2018), avrupa birliğinde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişimi ve Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliğinin düzeyi üzerine çalışma yayınlamıştır.
- Küçük (2019) yaptığı çalışmasında, Konut sektöründe çalışanların risk farkındalığı üzerine incelemelerde bulunarak, çalışanların İSG algıları ve İSG’ye karşı tutumlarını incelenmiştir.
- Dudu (2019), iş sağlığı ve güvenliği kültürünün iş tatmini ve iş kazalarına etkisini araştıran bir çalışma yapmıştır.
- Ayduran (2021), inşaat sektörü çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği kültürü algılarının, güvenli davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesi üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada, İSG kültürünün çalışanların güvenli davranışı üzerine etkisi araştırılmıştır.

2.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Yurt dışında uluslararası literatürde; genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve inşaat sektöründeki çalışanların iş güvenliği kültürünü inceleyen çalışmaları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- Petrik (2011)'in çalışmasında, inşaat sektöründeki güvenlik kültürünün güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- Bebel ve Mahmoud (2012) Nijerya'nın Yola şehrindeki inşaat sektörü çalışanları üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir.
- Lingard (2013)'ün çalışmasında, yapı sektöründe iş sağlığı ve güvenliği kültürü incelenmiştir.
- Sarah ve arkadaşları (2013), Avustralya'daki büyük bir inşaat organizasyonunda güvenlik uzmanlarının güvenlik kültürü algılarını incelemişlerdir.
- Fang ve Wu (2013), inşaat projelerinde bir güvenlik kültürü modeli geliştirilmesi üzerine çalışmışlardır.
- Ni ve arkadaşları (2022), yeni nesil inşaat çalışanlarının iş güvenliği kültürlerinin nasıl geliştirileceği üzerine incelemelerde bulunmuşlardır.

3. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tasarımı

Araştırmanın tasarımı girişimsel olmayan nicel araştırma tasarımı olup, araştırmanın tipleri ise tanımlayıcı, karşılaştırmalı tanımlayıcı ve ilişkisel tasarımdır.

3.2. Araştırmanın Bağımsız ve Bağımlı Değişkenleri

Araştırmanın bağımsız değişkenleri çalışanların demografik özellikleri, iş ile ilgili özellikleri, iş güvenliği ile ilgili özellikleri ve iş sağlığı ile ilgili özellikleri olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişkenler ise iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün alt boyutları olan genel iş farkındalığı, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi-iletişimi ve risk algısı değişkenleridir. Çalışmada bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlere istatistiksel anlamlılık seviyesinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılacaktır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarından biri, ayrıntılı literatur taraması ile elde edilen ve Ek-1'de verilen anket formudur. Ek-1'de verilen anket formundaki maddeler 4 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler demografik özellikler (Yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi vb.), iş ile ilgili özellikler (Çalışanın görev konumu, tecrübe vb.), iş güvenliği ile ilgili özellikler (Çalışanın 1 yıl içerisindeki iş kazası sayısı, kaza tipi, kazanın şiddeti vb.) ve iş sağlığı ile ilgili özellikler (çalışanlara yönelik meslek hastalıkları) olarak belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan diğer bir ölçme aracı Olcay (2021) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak geliştirilen İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği (İSGKÖ)'dir.

3.3.1. İş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeği (İSGKÖ)

Ek-2'de verilen İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği (İSGKÖ), Olcay (2021) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılarak geliştirilen, 19 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşan bir tutum ölçeğidir. İSGKÖ'nün alt boyutları sırası ile Genel İş Farkındalığı Alt Boyutu (GİFAB), İSG Eğitimi-İletişim Alt Boyutu (İSGEİAB) ve Risk Algısı Alt Boyutu (RAAB)'dur. 12 maddeden oluşan Genel İş Farkındalığı (GİF) alt boyutu 1-12 arasındaki maddeleri, 4 madden oluşan İSG Eğitimi-İletişim (İSGEİ) alt boyutu 13-16 arasındaki maddeleri ve 3 madden oluşan Risk Algısı (RA) alt boyutu 17-19 arasındaki maddeleri içermektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeğindeki 19 maddenin tamamında genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürünü ölçebilecek şekilde tek boyutlu bir yapıyı da ifade etmektedir. Ölçekteki 17., 18., ve 19. maddeler ters maddeler olup, analiz yapılmadan önce bu maddeler düzeltilmiştir.

Olcay (2021) yaptığı geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık Cronbach Alpha güvenilirlik katsayılarını sırası ile GİFAB için 0,92, İSGEİAB için 0,75, RAAB için 0,66 ve ölçeğin tamamı olan İSGKÖ için 0,89 olarak elde etmişlerdir. Bu güvenilirlik katsayıları çalışmamızdaki araştırma

verileri için sırası ile GİFAB için 0,82, İSGEİAB için 0,71, RAAB için 0,89 ve ölçeğin tamamı olan İSGKÖ için 0,86 olarak hesaplanmış olup; Olcay (2021)'in geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki Cronbach Alpha katsayılarına yakın değerler olduğu görülmektedir. Böylece, araştırma verilerimiz için de İSGKÖ'nün güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.4. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi

Gözüak ve Ceylan (2021) yaptıkları çalışmada; 2011-2019 yılları arasında bina inşaatında çalışan sayısı ile kaza sayısı istatistiklerini sunmuşlardır. Bu istatistikleri kullanılarak 2011 yılı ile 2019 yılları arasındaki kaza oranlarının genel olarak yıldan yıla artacak şekilde 0,004 ile 0,042 arasında değerler aldığı ve 2019 yılında, bina inşaatında kaza yapma oranının ise 0,035 olduğu saptanmıştır. Bu nedenle basit tesadüfi örnekleme ile yapılacak olan örnekleme hesaplaması için; kaza yapma oranının $p=0,035$ ve hoşgörü miktarının $d=\pm 0,015$ alınmasına karar verilmiştir. Örneklem büyüklüğü orana dayalı basit tesadüfi örnekleme yöntemi formülü kullanılarak aşağıdaki gibi hesaplanmıştır. Formülde kullanılan parametrelerin aldığı değerler aşağıda verilmiştir.

$\alpha=0,05$ (Anlam düzeyi)

$\frac{z_{\alpha}}{2} = z_{0,025} = 1,96$ ($\alpha=0,05$ anlam düzeyine karşılık gelen standart normal tablo değeri)

$p = 0,035$ (Literatür incelemesine göre varsayılan kaza sayısı yıllık kaza sayısı oranı)

$d=\pm 0,015$ (Literatür incelemesine göre varsayılan etki büyüklüğü (Hoşgörü miktarı))

Sonsuz kitle için örneklem büyüklüğü hesaplaması (1)'de yapıldığı gibidir.

$$n_0 = \frac{z_{\alpha/2}^2 * p * (1-p)}{d^2} = \frac{z_{0,025}^2 * 0,035 * (1-0,035)}{0,015^2} = \frac{1,96^2 * 0,035 * 0,965}{0,015^2} \cong 294 \quad (1)$$

(1)'de yapılan hesaplama sonucuna göre, seçilmesi gereken örneklem büyüklüğünün en az 294 olması gerektiğine karar verilmiştir. Bununla birlikte, araştırma verilerini toplama aşamasında 294'den daha çok sayıda çalışana ulaşılabildiğinden dolayı, çalışmamızdaki örneklem büyüklüğü 307 bina inşaatı çalışanı olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra, araştırma verileri 1 Haziran 2022 - 30 Ağustos 2022 tarihleri arasında, Çorum il merkezinde bina inşaatı şantiyesinde çalışan 307 çalışana ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanırken, oransal dağıtım kurallarına uygun seçim yapılacak şekilde, büyük ve küçük bina inşaatı şantiyeleri, yaş, iş tecrübesi gibi değişkenler dikkate alınarak randomizasyon sağlanmaya çalışılmıştır.

3.5. Veri Toplama Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar

Veri toplama aşamasında genel olarak işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili anket uygulanmasından rahatsız oldukları gözlenmiş, verilerin yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacağı, şahıs ya da firma isimlerinin anket verilerinde yer almadığı ve anket yoluyla toplanan verilerin

üçüncü kişilerle kesinlikle paylaşılmayacağı noktasında kendileri ikna edilerek anket uygulanmasına geçilmiştir.

Verilerin toplanması esnasında görüştüğümüz işçiler, işverenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yeterince önem vermediğini, yasal sürenin üzerinde fazla mesai ve düşük ücretlerle hatta sigortasız işçi çalıştırıldığından bahsetmişlerdir. Kimi işçiler anketi doldururken çekingen davranırken kimileri ise olumsuz durumlara tepkilerini dile getirecek bir yaklaşımla hareket etmişlerdir. Bu nedenle verilerin toplanması aşamasında işçileri ikna yoluyla en doğru cevapları alabilmek için araştırmacılar büyük çabalar göstermek zorunda kalmışlardır.

Sonuç olarak veri toplama aşaması sırasında, özellikle işveren olmak üzere işveren ve işçilerden kaynaklanan birçok sorunla karşılaşmış, bu sorunlar en aza indirgenerek en doğru bilgi ve istatistiklere ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- Araştırmaya 18 yaş ve üzeri işçi statüsünde istihdam edilen çalışanlar dahil edilmiştir.
- Araştırmaya katılan tüm çalışanlar erkektir.
- Araştırma yalnızca Çorum ilinde yapılmıştır.

3.7. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılan çalışanların anket sorularını içtenlikle ve doğru yanıtlar vererek cevapladığı varsayımı ile veriler değerlendirilmiştir

3.8. Araştırma Soruları ve Araştırma Problemi

Çalışmamızda cevaplanmaya çalışılan araştırma soruları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- Bina inşaatında çalışan işçilerin kaza sayısı, kaza tipi ve kaza sayısı gibi iş güvenliği ile ilgili istatistikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürlerini etkileyen demografik özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin genel iş farkındalığını etkileyen demografik özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik eğitim ve iletişimlerini etkileyen demografik özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin çalışma esnasındaki risk algısını etkileyen demografik özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürlerini etkileyen iş ile ilgili özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin genel iş farkındalığını etkileyen iş ile ilgili özellikleri nelerdir?

- Bina inşaatında çalışan işçilerin iş sağlığı ve güvenliğine yönelik eğitim ve iletişimlerini etkileyen iş ile ilgili özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin çalışma esnasındaki risk algısını etkileyen iş ile ilgili özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürlerini etkileyen iş güvenliği ile ilgili özellikleri nelerdir?
- Bina inşaatında çalışan işçilerin çalışma esnasındaki risk algısını etkileyen iş güvenliği ile ilgili özellikleri nelerdir?

İşçilerin iş sağlığı ve güvenliğininin sağlanabilmesi için İş sağlığı ve güvenliği kültürünü azaltan faktörlerin neler olduğunun belirlenerek, bu risk faktörlerinin düzeltilmesine yönelik girişimlerin yapılması önemlidir. Bu bakış açısıyla, araştırma problemi yukarıda verilen araştırma sorularının toplamını ifade edecek şekilde; bina inşaatında çalışan işçilerin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü, genel iş fakındalığını, iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimini ve çalışma esnasındaki risk algılarını etkileyen risk faktörlerinin belirlenerek, işçilerin iş sağlığı ve güvenliği bilincini ve kültürünü artırmaları için gereken tedbirlerin alınmasına katkı sağlamak olarak ifade edilebilir.

3.9. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Analiz Yöntemleri

Verilerin analizi aşamasında öncelikle bağımlı değişkenler olan İş sağlığı ve Güvenliği kültürü Ölçeği (İSGKÖ) ve İSGKÖ'nün ölçeğin alt boyut puanlarının normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için, Kolmogrow-Smirnov ve ShapiroWilk testleri yapılmış ve ayrıca çarpıklık ve basıklık katsayıları, box plot, histogram P-P plot ve Q-Q plot'lar da ayrıntılı incelenerek verilerin normallik varsayımını büyük ölçüde sağlamadığı saptanmıştır. Bu nedenle, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerine istatistiksel etkisini belirlemede parametrik olmayan testlerin kullanılması gerektiğine karar verilmiştir. Nitel değişkenler için frekans tabloları oluşturularak ve nicel değişkenlerin ortanca, ortalama ve standart sapmaları hesaplanarak tanımlayıcı istatistikler elde edilmiştir. Bağımlı değişkenleri etkileyen faktörleri belirlemek amacı ile, iki grup karşılatırmalarında Mann-Whitney U testi ve ikiden fazla grubun karşılatırılmasında ise Kruskal Wallis parametrik olmayan testleri kullanılmıştır. Ayrıca, Kruskal Wallis testi sonucunda en az bir grup anlamlı farklılık yaratır sonucuna ulaşıldığında ise, farklılık yaratan grup yada grupları belirlemek için Mann-Whitney U testi kullanılarak ikili karşılatırma yapılmıştır. Analizler SPSS 22.0 paket programında gerçekleştirilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmamız Çorum ili Merkezinde bina inşaatı şantiyesinde çalışan 307 işçi üzerinde gerçekleştirilmiş ve istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda bölümler halinde verilmiştir.

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekans Dağılımları

4.1.1. Bağımsız değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları

4.1.1.1. Demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları

Demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler, frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.1' de verilmiştir.

Tablo 4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekans Dağılımları

Değişken	Tanımlayıcı İstatistikler	Grup	Frekans	Yüzde
Yaş	$\bar{x}=44,00$ $\bar{x} \pm SS=44,43 \pm 10,94$ Min=20, Maks=67	20-29 yaş arası	31	10,1
		30-39 yaş arası	69	22,5
		40-49 yaş arası	99	32,2
		50-59 yaş arası	77	25,1
		60-67 yaş arası	31	10,1
Medeni Durum	***	Evli	260	84,7
		Bekar	44	14,3
		Boşanmış	3	1,0
Eğitim Düzeyi	***	Okuma Yazma Bilmiyor	1	0,3
		İlkokul	139	45,3
		Ortaokul	95	30,9
		Lise	63	20,5
		Meslek Lisesi	5	1,6
		Önlisans	2	0,7
		Lisans	2	0,7
Sigara Kullanma Durumu	***	Kullanmıyor	111	36,2
		Kullanıyor	196	63,8
Alkol Kullanma Durumu	***	Kullanmıyor	181	59,0
		Kullanıyor	126	41,0
Aylık Ortalama Gelir		0 - 5549 TL Arası	236	76,9
		5500 - 10999 TL Arası	66	21,5
		11000 - 16500 TL Arası	5	1,6
		16500 TL 'den Fazla	0	0

$\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, $\bar{x}$: Ortanca, Min: En küçük değer, Maks: En büyük değer, ***: Nitel Değişken

Tablo 4.1. incelendiğinde; araştırmaya katılan bina inşaatı yapımında çalışan işçilerin yaş değişkenine ilişkin ortanca değer $\bar{x}=44,00$ ve aritmetik ortlaması ortalama $44,43 \pm 10,94$ ile orta yaş bir grubu temsil ettiği görülmektedir. Tablo 4.1' e göre, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin % 84,7 oranı ile büyük çoğunluğunun evli, % 76,2 oranı ile büyük

çoğunluğunun ilkökul veya ortaokul mezunu olduğu, % 63,8 oranı ile büyük çoğunluğunun sigara kullandığı, % 59 oranı ile büyük çoğunluğunun alkol kullandığı ve % 76,9 oranı ile büyük çoğunluğunun aylık gelir düzeyinin asgari ücretin altında olduğu görülmektedir. Bu bulgular bina inşaatında çalışan işçilerin genel olarak eğitim düzeyinin düşük, sigara ve içki alışkanlıklarının olduğu, dar gelirli ve evli bireylerden oluştuğu demografik bir yapıyı temsil etmektedir.

4.1.1.2. İş ile ilgili özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler ve frekans dağılımları

Tablo 4.2. İş ile İlgili Özelliklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Frekans Dağılımları

Değişken	Tanımlayıcı İstatistikler	Grup	Frekans	Yüzde
Mesleki Tecrübe	***	0-5 yıl	51	16,6
		5-10 yıl	13	4,2
		10-15 yıl	26	8,5
		15 yıl ve üzeri	217	70,7
Günlük Çalışma Saati	***	8 Saatten Az	3	1,0
		8 Saat	244	79,5
		8 - 12 Saat Arası	60	19,5
		12 Saatten Fazla	0	0
Çalışma Ortamındaki İlişkiler	***	Hiçbiri ile Aram İyi Değildir	0	0
		Bir Kısmı ile Aram İyidir	43	14,0
		Herkesle Aram İyidir	264	86,0
Görev Tanımı	***	İşçi	49	16,0
		Usta	210	68,4
		Ustabaşı	48	15,6
Çalışma Ortamındaki Stres Durumu	***	Hiç Strese Girmem	26	8,5
		Nadiren Strese Girerim	145	47,2
		Sık Sık Strese Girerim	35	11,4
		Her Zaman Strese Girerim	101	32,9
		Kararsızım	0	0
Başka Şehirlerde İş Tecrübesi	***	Hayır	98	31,9
		Evet	209	68,1
Başka Ülkeerde İş Tecrübesi	***	Hayır	197	64,2
		Evet	110	35,8
Ek İş Yapma Durumu	***	Hayır	283	92,2
		Bazen	11	3,6
		Evet	13	4,2
Meslekten memnuniyet		Hiç Memnun Değilim	28	9,1
		Memnun Değilim	17	5,5
		Kısmen Memnunum	131	42,7
		Memnunum	131	42,7
		Kararsızım	0	0,0

$\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, $\bar{x}$: Ortanca, Min: En küçük değer, Maks: En büyük değer, ***: Nitel Değişken

İşçilerin iş ile ilgili özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler, frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.2 ' de verilmiştir.

Tablo 4.2. incelendiğinde araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin % 70.7 oranı ile büyük çoğunluğunun 15 yıl ve üzerinde mesleki tecrübeye sahip olduğu, % 79,5 oranı ile büyük çoğunluğunun günlük 8 saat çalıştığı, % 86 oranı ile büyük çoğunluğunun çalışma ortamında herkesle arasının iyi olduğu, yaklaşık yarısının çalışma ortamında önemli düzeyde strese girmediği, % 68,4 oranı ile büyük çoğunluğunun usta statüsünde olduğu, % 68,1 oranı ile büyük çoğunluğunun başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olduğu, % 35,8 oranında işçinin başka ülkelerde iş tecrübesine sahip olduğu, % 92,2 oranı ile büyük çoğunluğunun ek iş yapmadığı ve % 85,4 oranı ile büyük çoğunluğunun mesleğinden kısmen veya tamamen memnun olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan, araştırmaya katılan çalışanların çoğunluğunun 15 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olması ve işçilerin çoğunluğunun usta statüsünde çalışması dikkat çekmektedir. Bu bulgu günümüzde artık inşaat işçiliğinin gençler tarafından tercih edilen bir meslek olmadığını göstermekte olup, gelecekte inşaat işçisi bulmada zorluklar çekilebileceğini düşündürmektedir. İşçi sayısı azaldığından dolayı mesleki yeterliliğe sahip işçilerin artacağı düşünüldüğünde ise; gelecekte işçilerin iş sağlığı ve güvenliği bilincinin de zaman geçtikçe azalacağı sonucuna varılabilir. Bununla birlikte; işçilerin çalışma ortamında yaklaşık % 50 oranında strese girmemeleri, yüksek oranda işçinin mesleğinden yeterli düzeyde memnun olması, büyük çoğunluğunun çalışma arkadaşları ile ilişkilerinin iyi olması, büyük oranda işçinin günlük sadece 8 saat çalışması ve çoğunluğunun ek iş yapmayarak uzun çalışma saatlerine maruz kalmaması işçilerin iş sağlığı ve güvenliğinde olumlu sayılabilecek sonuçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, işçilerin önemli oranlarda Çorum dışındaki şehirlerde ve ülke dışındaki inşaat sektörlerinde çalışmış olmaları da iş sağlığı ve kültürünün gelişmesinde katkı sağlayabilecek durumlar olarak düşünülebilir.

3.1.1.3. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklere ilişkin frekans dağılımları

Araştırmaya katılan çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.3. 'de verilmiştir.

Tablo 4.3. incelendiğinde araştırmaya katılan çalışanların % 80.7 oranı ile büyük çoğunluğunun çalışma ortamında ikaz ve uyarı levhalarının sayısını yetersiz gördüğü görülmektedir. Bu işverenlerin iş sağlığı ve güvenliğine yeterli önemi göstermediklerini açıklamaktadır. İşçilerin % 62,2 oranı ile büyük bir çoğunluğu çalışma esnasında kişisel koruyucu ekipman kullandıklarını belirtmişlerdir. İşçilerin kullandıkları kişisel koruyucu ekipmanlar öncelik sıralamasına göre eldiven, iş ayakkabısı ve baret olarak belirtilmiştir. Kişisel koruyucu donanım kullanmayan % 4.9'luk işçi grubu ise kişisel koruyucu donanım kullanmama nedenlerini öncelik sıralamasına göre, rahat çalışmalarını engelleme, işveren tarafından temin edilmeme ve gerekli olduğuna inanmama olarak belirtmişlerdir. Bu bulgular bize; işçilerin ve işverenin kişisel koruyucu donanım kullanma veya kullanmaya teşvik etme faaliyetlerinde eksiklikler olabildiğini belirtmektedir.

Tablo 4.3. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklere İlişkin Frekans Dağılımları

Değişken	Grup	Frekans	Yüzde
Çalışma ortamında ikaz, uyarı levhaları sıklığı	Çok Yetersiz	83	27,0
	Yetersiz	165	53,7
	Yeterli	59	19,2
Kişisel Koruyucu Ekipmanları Kullanma Durumu	Kullanmıyorum	15	4,9
	Bazen Kullanıyorum	101	32,9
	Kullanıyorum	191	62,2
Kişisel Koruyucu Kullananların Ekipman Tercihleri	Baret	213	69,4
	İş Ayakkabısı	290	94,5
	Eldiven	288	93,8
	İş Gözlüğü	21	6,8
	Toz/Gaz Maskesi	25	8,1
	Kulak Koruyucu	0	0,0
	Emniyet Kemer	9	2,9
Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanmama Nedenleri	Temin Edilmiyor	11	3,6
	Gerekli Olduğuna İnanmıyorum	6	2,0
	Rahat Çalışmamı Engelliyor	14	4,6
	Unutuyorum	0	0,0
İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri Ve Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Ne Kadar Bilginiz Var?	Hiç Bilgim Yok	115	37,5
	Kısmen Bilgim Var	174	56,7
	Bilgim Var	18	5,9
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uymanın İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarını Önleyebileceğine İnanıyorsunuz?	Kesinlikle İnanmıyorum	2	0,7
	İnanmıyorum	7	2,3
	Kısmen İnanıyorum	37	12,1
	İnanıyorum	223	72,6
	Kesinlikle İnanıyorum	38	12,4
Çalıştığınız Firmada İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Var mı ?	Hayır	269	87,6
	Evet	38	12,4
İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Tarafından Ne Sıklıkla İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Eğitim Alıyorsunuz?	Hiç Almadım	204	66,4
	Ayda 1 Defa	11	3,6
	Yılda 1 Defa	16	5,2
	İki Yılda 1 Defa	76	24,8
Başka Şehirlerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	Bilmiyorum	98	31,9
	Daha Kötü	21	6,8
	Aynı	56	18,2
	Daha İyi	132	43,0
Başka Ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	Bilmiyorum	197	64,2
	Daha Kötü	12	3,9
	Aynı	3	1,0
	Daha İyi	95	30,9
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Hayır	96	31,3
	Evet	14	4,6
	Bilmiyorum	197	64,2
Bu Etmenlerden Hangilerine Maruz Kaldığınızı Düşünüyorsunuz?	Gaz	12	3,9
	Buhar	24	7,8
	Toz	301	98,0
	Titreşim	153	49,8
	Gürültü	286	93,2
	Isı	213	69,4
	Nem	96	31,3
	Basınç	0	0,0
	Hava Akımı	126	41,0
	Radyasyon	0	0,0

Tablo 4.3. incelendiğinde, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin % 94,2 oranı ile büyük çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken konularda hiç bilgisinin olmadığını veya kısmen bilgisinin olduğunu, % 87,6 oranı ile büyük çoğunluğu firmada iş sağlığı ve güvenliği uzmanı istihdam edildiğinin farkında olmadığını, % 64,2 oranı ile büyük çoğunluğu çalıştığı işyerinde ortam ölçümlerinin yapıp yapılmadığını bilmediğini ve % 66,4 oranı ile büyük çoğunluğu iş güvenliği uzmanı tarafından iş sağlığı ve güvenliği konusunda hiç eğitim almadığını belirtmişlerdir. Bu bulgular, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığını ve işverenlerin bazı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini kağıt üzerinde alarak uygulamaya yansıtmadığını düşündürmekte olup, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği bilinci ve kültürünün geliştirilmesinde olumsuz durumlar olarak düşünülebilir. Ek olarak; çalışanlar iş sağlığı ve güvenliklerini olumsuz etkileyebilecek maruz kaldıkları durumları öncelik sıralamasına göre; toz, gürültü, titreşim, ısı, hava akımı, nem, buhar ve gaz olarak sıralamışlardır. Bu maruz kaldıkları etmenlerden en ön plana çıkanlar toz (% 98), gürültü (% 93,2) ve ısı (% 69,4) olup; iş sağlığı ve güvenliği açısından etkenlerin azaltılmasına yönelik faaliyetler yapılması gerektiği düşünülebilir.

Tablo 4.3'e göre, çalışanların % 57'sinin başka şehirlerdeki ve % 69,1'nin başka ülkelerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin Çorum'dakiyle aynı veya daha kötü durumda olduklarını belirtmeleri dikkat çekmektedir. Bu bulgu, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yaşadıkları sorunların her yerde alışıldık sorunlar olduğuna inandıklarını göstermesi açısından önemlidir. Bununla birlikte, çalışanların % 72,6 oranı ile büyük bir çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyduklarında iş kazası sayılarının ve meslek hastalıklarının azalacağına inandıklarını ifade etmektedirler dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği bilinci ve kültürü açısından olumlu bir sonuç olarak yorumlanabilir.

4.1.1.4. İş kazaları ve yaralanmalarına ilişkin frekans dağılımları

İşçilerin son 1 yılda yaptıkları iş kazası sayılarının frekans dağılımı Tablo 4.4' de verilmiştir.

Tablo 4.4. İşçilerin Son 1 Yıl İçinde Geçirdikleri İş Kazası Sayılarının Frekans Dağılımı

Değişken	Grup	Frekans	Yüzde
Son 1 Yılında İş Kazası Geçirme Durumu	Hayır	286	93,2
	Evet	21	6,8

Tablo 4.4 incelendiğinde, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin % 6,8'i iş kazası geçirdiğini belirtmiştir. Bu bulgu; Çorumdaki bina inşaatı işçilerinin 2022 yılında kaza geçirme olasılığının % 6,8 olduğu şeklinde bir istatistiği literatüre katacak bir sonuç olarak görülebilir. Literatürde kaza şiddetleri 1,2,3,4 ve 5 şeklinde derecelendirilmekte olup; 1 derecesi iş saati kaybı olmayan ve ilk yardım gerektiren çok hafif şiddetinde kazayı ve 2 derecesi ise iş günü kaybı olmayan ve ayakta tedavi gerektiren hafif şiddetindeki kazaları temsil etmektedir (Koltan ve ark. A., 2010). Çalışmamızda elde ettiğimiz % 6,8'lik iş kazası oranınının % 5,82'lik kısmı 1

derecesi ile ifade edilen çok hafif şiddetinde kazalar iken % 0,98'lik kısmı ise 2 derecesi ile ifade edilen hafif şiddetindeki kazalardır.

İşçilerin son 1 yılda yaptıkları işkazalarının türlerin ilişkin frekans dağılımı Tablo 4.6' da verilmiştir.

Tablo 4.5. Son 1 Yıl İçinde Yaşanan İş Kazalarının Türlerine İlişkin Frekans Dağılımları

Değişken	Grup	Frekans	Yüzde
Düşme	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Üzerine Malzeme Düşmesi	Hayır	304	99,0
	Evet	3	1,0
Kazı Çökmesi	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Yapı Kısımının Çökmesi	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Elektrik Çarpması	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,3
Kesilme, Sıçrama, Sıkışma, Batma Gibi Kazalar	Hayır	290	94,5
	Evet	17	5,5
Yangınlar	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Kimyasal Madde Kazaları	Hayır	307	100
	Evet	0	0

Tablo 4.5 incelendiğinde, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin hiçbiri düşme, yapı kısmının çökmesi, yangın ve kimyasal madde kazaları yaşamamıştır. Bununla birlikte çalışanların % 5,5'nin kesilme, sıçrama, sıkışma ve batma gibi kazalar, % 1'nin üzerine malzeme düşme kazası ve % 0,3'nün de elektrik çarpması kazası yaşadıkları görülmektedir. Elde edilen bu oransal bilgilerin literature iş kazası ile ilgili yeni oransal istatistikleri kazandırması açısından önemli olduğu düşünülebilir.

Çalışanların son 1 yılda yaptıkları iş kazası yaralanma sayılarına ilişkin frekans dağılımı Tablo 4.6' da verilmiştir.

Tablo 4.6. incelendiğinde, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinden 21 tanesi kaza geçirmiş ve bu 21 kaza sonucu 27 tane yaralanma (% 8,8) olmuştur. Bu yaralanmaların %2,9'u el parmaklarında, % 1'i ayak parmaklarında, % 1'i başta, % 1'i bacaklar ve dizde, % 0,3'ü omuz ve kollarda, % 0,3'ü ayak bilekleri ve ayaklarda ve % 0,3'ü göğüs, sırt veya karında gerçekleşmiştir. Elde edilen bu oransal bilgilerin literature iş kazası ile ilgili yeni oransal istatistikleri kazandırması açısından önemli olduğu düşünülebilir.

Tablo 4.6. Son 1 Yıl İçinde Yaşanan İş Kazası Yaralanma Sayılarına İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	Grup	Frekans	Yüzde
Baş	Hayır	304	99,0
	Evet	3	1,0
Kulak	Hayır	307	100
	Evet	0	0
El Bilekleri veya Eller	Hayır	302	98,4
	Evet	5	1,6
Bacaklar veya Diz	Hayır	304	99,0
	Evet	3	1,0
Gözler	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Dirsek	Hayır	307	100
	Evet	0	0
El Parmakları	Hayır	298	97,1
	Evet	9	2,9
Omurga	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Yüz	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,3
Omuz ve Kollar	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,3
Ayak Bilekler veya Ayaklar	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,3
Beden (Göğüs, Sirt, Karın)	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,3
Boyun	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Kalça	Hayır	307	100
	Evet	0	0
Ayak Parmakları	Hayır	304	99,0
	Evet	3	1,0

4.1.1.5. Meslek hastalıklarına ilişkin frekans dağılımları

Çalışanların meslek hastalıklarına ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.7' de verilmiştir

Tablo 4.7. Meslek Hastalıklarına İlişkin Frekans Dağılımları

Değişken	Grup	Frekans	Yüzde
Herhangi Bir Meslek Hastalığına Yakalananlar	Hayır	305	99,3
	Evet	2	0,70
Yüksekten Düşmeye Bağlı Kalıcı Sakatlık	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,35
Gürültülü Çalışma Ortamından Dolayı Kulak, İşitme Rahatsızlıkları	Hayır	306	99,7
	Evet	1	0,35

Tablo 4.7 incelendiğinde, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin 2 tanesinin (% 0,7)'sinin meslek hastalığına yakalandığı görülmektedir. Bu 2 işçiden 1 tanesi (% 0,35) yüksekten düşmeye bağlı kalıcı sakatlık yaşarken 1 tanesi(% 0,35) de çalışma ortamından dolayı işitme rahatsızlığı yaşamıştır.

4.1.2. Bağımlı değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Çalışmamızda, İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği (İSGKÖ) toplam puanı ve İSGKÖ'nün alt boyutlarından elde edilen Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) puanı, İş Sağlığı Güvenliği Eğitimi-İletişim (İSGEİ) puanı ve Risk Algısı (RA) puanıdır. GİGF puanı minimum 12 ve maksimum 60, İSGEİ puanı minimum 4 ve maksimum 20, RA puanı minimum 3 ve maksimum 15, İSGKÖ toplam puanı minimum 19 ve maksimum 95 olabilmektedirler. Herhangi bir alt boyutun puanı arttıkça o alt boyutla ilgili iş sağlığı ve güvenliği kültürü, farkındalığı, eğitim ve iletişimi veya risk algısı da artar. RA alt boyutundaki maddeler olumsuz maddeler olduğundan olumlu maddelere dönüştürülerek RA puanı elde edilmiştir. Bu nedenle; yorum yapılırken çalışanın RA puanı arttıkça risk almama puanı artar biçiminde yorum yapılacaktır. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler Tablo 4.8' de verilmiştir

Tablo 4.8. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Boyutlar	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$
Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF)	44,00	44,16 $\pm$ 4,11
İş Sağlığı Güvenliği Eğitimi-İletişim (İSGEİ)	16,00	15,21 $\pm$ 1,89
Risk Algısı (RA)	12,00	12,22 $\pm$ 1,28
İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) Toplam Puanı	71,00	71,58 $\pm$ 6,02

$\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, $\bar{x}$: Ortanca,

Tablo 4.8' deki ortanca ve aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, araştırmaya katılan bina inşaatı işçilerinin genel iş güvenliği farkındalığı ve genel iş sağlığı ve kültürü puanlarının orta düzeyin üzerinde ve iş sağlığı güvenliği eğitimi-iletişimi ve risk almama puanlarının ise iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

4.1.3. Bağımlı değişkenlerin iş sağlığı ve güvenliği kültürüne etkisinin incelenmesi

Bu bölümde, bağımsız değişkenlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği (İSGKÖ) ve İSGKÖ'nün alt boyutları üzerine etkileri alt bölümler halinde incelenmiştir. Böylece, bir Çorum örneklemini için bina inşaatı işçilerinin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz etkileyen risk faktörlerinin belirlenmesi amacı gerçekleştirilmiştir.

4.1.3.1. Demografik özelliklerin iş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeğine etkisinin incelenmesi

Demografik özelliklerin Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.9' da verilmiştir.

Tablo 4.9 incelendiğinde, eğitim düzeyi ($p < 0,05$) ve sigara kullanma durumu ($p < 0,01$) değişkenlerinin işçilerin Genel İş Güvenli Farkındalığı (GİGF) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer demografik değişkenlerin GİGF puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $> 0,05$). Elde edilen çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre; okuma yazma bilmeyenlerin ortancası (39,00) diğer eğitim düzeyindeki işçilerin ortancalarına (43,44 ve 54) göre daha küçük bir değer iken, lisans mezunlarının ortancası (54,00) ise diğer eğitim düzeylerindeki işçilerin ortancalarından daha

büyük bir değerdir. Böylece; okuma yazma bilmemenin genel iş güvenliği farkındalığını orta düzeyin üzerinden orta düzeyin altına düşürülecek bir şekilde risk faktörü olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, üniversite mezunu bir işçi olmanın da genel iş güvenliği farkındalığını orta düzeyinden üzerinden çok iyi düzeye artıracak bir şekilde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Ek olarak, sigara kullananların ortalama rank değeri (130,82) sigara kullanmayanların ortalama rank değerinden (194,93) daha küçük olacak şekilde, sigara içmenin işçinin genel iş güvenliği farkındalığını azaltıcı diğer bir risk faktörü olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.9. Demografik Özelliklerin Genel İş Güvenli Farkındalığına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Yaş	20-29 yaş arası	156,48	43,00	44,26±4,00	KW=6,52	0,163
	30-39 yaş arası	163,40	43,00	45,16±4,50		
	40-49 yaş arası	165,17	44,00	44,43±4,54		
	50-59 yaş arası	136,12	43,00	43,16±3,12		
	60-67 yaş arası	139,32	44,00	43,42±3,52		
Medeni Durum	Evli	152,08	43,00	44,13 ±4,28	KW=3,47	0,176
	Bekar	170,03	44,00	44,55 ±2,92		
	Boşanmış	84,83	42,00	41,00±3,61		
Eğitim Düzeyi	Okuma Yazma Bilmiyor	18,50	39,00	39,00 ± 0,00	KW=16,439	0,012*
	İlkokul	146,10	43,00	43,72 ± 3,19		
	Ortaokul	146,97	43,00	43,79 ± 4,53		
	Lise	181,57	44,00	45,63 ± 4,57		
	Meslek Lisesi	118,70	43,00	41,80 ± 4,76		
	Önlisans	187,00	44,00	44,00 ± 0,00		
	Lisans	291,50	54,00	54,00 ± 2,83		
Sigara Kullanma Durumu	Kullanmıyor	194,93	45,00	46,18 ± 4,61	U=6334,50	0,000**
	Kullanıyor	130,82	43,00	43,01 ± 3,29		
Alkol Kullanma Durumu	Kullanmıyor	160,83	44,00	44,60 ± 4,11	U=10167,00	0,101
	Kullanıyor	144,19	43,00	43,51 ± 4,02		
Aylık Ortalama Gelir	0 - 5549 TL Arası	151,72	43,00	44,30 ± 4,42	KW = 1,404	0,496
	5500-10999 TL Arası	163,98	44,00	43,71 ± 2,88		
	11000-16500 TL Arası	129,70	43,00	43,20 ± 1,30		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

Demografik özelliklerin İş Sağlığı Güvenliği Eğitimi-İletişim (İSGEİ) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.10' da verilmiştir.

Tablo 4.10 incelendiğinde, yaş ($p<0,05$), sigara kullanma durumu ($p<0,01$), alkol kullanma durumu ($p<0,05$) ve aylık ortalama gelir ($p<0,01$) değişkenlerinin işçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi-İletişim (İSGEİ) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer demografik değişkenlerin İSGEİ puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $>0,05$). Elde edilen çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre; 50-59 yaş aralığındaki çalışanların ortalama rankı (132,73) diğer yaş gruplarındaki çalışanların ortalama rank değerlerinden (142,34 ile 164,27 aralığında değerler) daha küçük bir değer olup, 50-59 yaş aralığında olmanın iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim kültürünü azaltan bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır. Sigara kullananların ortalama rank değeri (132,91) sigara kullanmayanların ortalama rank değerinden (191,23) daha küçük olacak şekilde, sigara

içmenin çalışanın iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim kültürünü azaltıcı diğer bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. Diğer bir bulgu, alkol kullananların ortalama rank değeri (141,80) alkol kullanmayanların ortalama rank değerinden (162,49) daha küçük olacak şekilde, alkol kullanmanın işçinin iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim kültürünü azaltıcı diğer bir risk faktörü olduğu olarak belirlenmiştir. Tablo 4.10'dan elde edilen diğer bir bulgu ise; aylık ortalama geliri 11000-16500 TL arasında olan çalışanların ortanca değeri (12,00) daha düşük gelir düzeylerine sahip çalışanların ortanca değerlerinden (15,50 ve 16,00) daha küçük olduğudur. Böylece, 11000-16500 TL aralığında yüksek gelir düzeyine sahip bir işçi olmanın iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim kültürünü iyi düzeyden orta düzeye azaltacak derecede diğer bir risk faktörü olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10. Demografik Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi-İletişim'e Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Yaş	20-29 yaş arası	159,29	15,00	15,58 ± 2,09	KW=12,153	0,016*
	30-39 yaş arası	142,34	15,00	15,03 ± 1,58		
	40-49 yaş arası	173,80	16,00	15,62 ± 2,06		
	50-59 yaş arası	132,73	15,00	14,64 ± 1,83		
	60-67 yaş arası	164,27	16,00	15,32 ± 1,51		
Medeni Durum	Evli	153,74	16,00	15,16 ± 1,88	KW=0,501	0,778
	Bekar	157,69	15,50	15,54 ± 1,98		
	Boşanmış	122,50	15,00	14,67 ± 1,53		
Eğitim Düzeyi	Okuma Yazma Bilmiyor	116,50	15,00	15,00 ± 0,00	KW = 9,080	0,169
	İlkokul	155,17	16,00	15,20 ± 1,95		
	Ortaokul	158,13	16,00	15,34 ± 1,92		
	Lise	148,07	15,00	15,06 ± 1,68		
	Meslek Lisesi	87,60	14,00	13,80 ± 1,79		
	Önlisans	116,50	15,00	15,00 ± 0,00		
Lisans	286,00	18,00	18,00 ± 1,41			
Sigara Kullanma Durumu	Kullanmıyor	191,23	16,00	15,98 ± 1,72	U = 6745,000	0,000**
	Kullanıyor	132,91	15,00	14,77 ± 1,85		
Alkol Kullanma Durumu	Kullanmıyor	162,49	16,00	15,35 ± 1,72	U = 9866,00	0,035*
	Kullanıyor	141,80	15,00	15,01 ± 2,10		
Aylık Ortalama Gelir	0-5549 TL Arası	157,83	16,00	15,29 ± 2,00	KW = 9,490	0,009**
	5500-10999 TL Arası	148,80	15,50	15,11 ± 1,31		
	11000-16500 TL Arası	41,90	12,00	12,80 ± 1,09		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

Demografik özelliklerin Risk Algısı (RA) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.11' de verilmiştir.

Tablo 4.11 incelendiğinde, yaş ($p < 0,01$), medeni durum ($p < 0,05$) ve aylık ortalama gelir ($p < 0,01$) değişkenlerinin çalışanların Risk Algısı (RA) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer demografik değişkenlerin RA puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $> 0,05$). Elde edilen çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre; 60-67 yaş aralığındaki en yaşlı gruptaki çalışanların riske girmeme ortalama rank puanı (123,66) diğer yaş gruplarındaki çalışanların riske girmeme ortalama rank değerlerinden (145,97 ile 175,14 aralığında değerler) daha küçük bir değer olup, 60-67 yaş aralığında olmanın işçinin çalışırken riske girme düzeyini artıran bir risk faktörü olduğu

sonucuna varılmıştır. Tablo 4.11 incelendiğinde, medeni durumu boşanmış olanların riske girmeme ortalama rank puanı (62,17) medeni durumu bekar ve evli olan çalışanların riske girmeme ortalama rank değerlerinden (152,23 ile 170,73 aralığında değerler) daha küçük bir değer olduğu saptanmış olup, bir işçinin boşanmış olması işçinin çalışırken riske girme düzeyini artıran bir risk faktörü olarak ortaya çıkmıştır. Tablo 4.11'a göre diğer bir bulgu ise; aylık ortalama geliri 11000-16500 TL arasında olan işçilerin çalışma esnasında risk almama ortanca değerinin (10,00) daha düşük gelir düzeylerine sahip işçilerin çalışma esnasındaki risk almama ortanca değerlerinden (12,00) daha küçük olacak şekilde, işçinin 1100-16500 TL aralığında yüksek gelir düzeyine sahip olmasının çalışma esnasında riske girme düzeyini düşük düzeyden orta düzeye artıracak derecede önemli bir risk faktörü olduğudur.

Tablo 4.11. Demografik Özelliklerin Risk Algısı'na Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Yaş	20-29 yaş arası	170,06	12,00	12,45 $\pm$ 1,31	KW = 15,496	0,004**
	30-39 yaş arası	175,14	12,00	12,55 $\pm$ 1,12		
	40-49 yaş arası	145,97	12,00	12,06 $\pm$ 1,29		
	50-59 yaş arası	151,12	12,00	12,22 $\pm$ 1,48		
	60-67 yaş arası	123,66	12,00	11,74 $\pm$ 0,63		
Medeni Durum	Evli	152,23	12,00	12,20 $\pm$ 1,31	KW=8,004	0,018*
	Bekar	170,73	12,00	12,43 $\pm$ 1,00		
	Boşanmış	62,17	11,00	11,00 $\pm$ 1,00		
Eğitim Düzeyi	Okuma Yazma Bilmiyor	6,00	9,00	9,00 $\pm$ 0,00	KW=12,165	0,058
	İlkokul	156,36	12,00	12,32 $\pm$ 1,35		
	Ortaokul	141,90	12,00	12,00 $\pm$ 1,22		
	Lise	168,60	12,00	12,36 $\pm$ 1,14		
	Meslek Lisesi	143,50	12,00	12,00 $\pm$ 0,00		
	Önlisans	143,50	12,00	12,00 $\pm$ 0,00		
Lisans		215,75	13,50	13,50 $\pm$ 2,12		
Sigara Kullanma Durumu	Kullanmıyor	160,06	12,00	12,36 $\pm$ 1,43	U = 10205,5	0,249
	Kullanıyor	150,57	12,00	12,14 $\pm$ 1,17		
Alkol Kullanma Durumu	Kullanmıyor	159,52	12,00	12,34 $\pm$ 1,43	U= 10403,5	0,094
	Kullanıyor	146,07	12,00	12,04 $\pm$ 0,98		
Aylık Ortalama Gelir	0 - 5549 TL Arası	158,06	12,00	12,30 $\pm$ 1,32	KW =10,217	0,006**
	5500 - 10999 TL Arası	146,36	12,00	12,07 $\pm$ 0,95		
	11000 - 16500 TL Arası	63,10	10,00	10,40 $\pm$ 1,52		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

Demografik özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenli Kültürü (İSGK) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.12' de verilmiştir.

Tablo 4.12 incelendiğinde, sadece sigara kullanma durumu değişkeninin ($p < 0,01$), işçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) toplam puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer demografik değişkenlerin İSGK toplam puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $> 0,05$). Elde edilen sonuçlara göre; Sigara kullananların ortalama rank değeri (142,91) sigara kullanmayanların ortalama rank değerinden (161,81) daha küçük olacak şekilde, sigara içmenin çalışanların genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürünü azaltıcı etkiye sahip bir risk faktörü olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.12. Demografik Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Toplam Puanına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Yaş	20-29 yaş arası	154,21	71,00	72,29 ± 6,67	KW=7,162	0,128
	30-39 yaş arası	154,04	71,00	72,74 ± 6,30		
	40-49 yaş arası	170,62	72,00	72,12 ± 6,51		
	50-59 yaş arası	135,44	71,00	70,01 ± 4,95		
	60-67 yaş arası	146,74	72,00	70,48 ± 4,81		
Medeni Durum	Evli	153,77	71,00	71,49 ± 6,12	KW=2,798	0,247
	Bekar	160,86	71,00	72,52 ± 5,36		
	Boşanmış	73,17	70,00	66,67 ± 5,77		
Eğitim Düzeyi	Okuma Yazma Bilmiyor	17,50	63,00	63,00± 0,00	KW = 10,246	0,115
	İlkokul	154,91	72,00	71,24 ± 5,08		
	Ortaokul	148,01	70,00	71,13 ± 6,53		
	Lise	163,13	71,00	73,10 ± 6,52		
	Meslek Lisesi	101,60	69,00	67,60± 6,54		
	Önlisans	149,00	71,00	71,00± 0,00		
	Lisans	292,25	85,50	85,50± 3,53		
Sigara Kullanma Durumu	Kullanmıyor	199,90	72,00	74,52± 6,43	U=5783,000	0,000**
	Kullanıyor	128,01	70,00	69,92 ± 5,09		
Alkol Kullanma Durumu	Kullanmıyor	161,79	71,00	72,29± 5,92	U=9992,500	0,063
	Kullanıyor	142,81	71,00	70,56± 6,04		
Aylık Ortalama Gelir	0 - 5549 TL Arası	154,39	71,00	71,88± 6,51	KW =5,455	0,065
	5500 - 10999 TL Arası	159,40	71,00	70,89± 3,73		
	11000 - 16500 TL Arası	64,20	64,00	66,40± 3,78		

$\tilde{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

4.1.3.2. İş ile ilgili özelliklerin iş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeğine etkisinin incelenmesi

İş ile ilgili özelliklerin özelliklerin Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.13' de verilmiştir.

Tablo 4.13 incelendiğinde, mesleki tecrübe ($p<0,01$), günlük çalışma saati ($p<0,05$), görev tanımı ($p<0,01$), başka şehirlerdeki iş tecrübesi ($p<0,01$) ve meslekten memnuniyet ($p<0,01$) değişkenlerinin Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer iş ile ilgili değişkenlerin GİGF puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $>0,05$). Elde edilen çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre elde edilen bulgulardan ilki; 10 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip çalışanların GİGF ortalama rank değerlerinin (120,29 ve 141,42) 10 yıldan daha az süredir mesleki tecrübeye sahip çalışanların GİGF ortalama rank değerlerinden (218,19ve 179,54) daha küçük değerler olması olup, 10 yıl ve üzeri bir sürede mesleki tecrübeye sahip olmanın çalışanın genel iş güvenliği farkındalığını azaltan bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgulardan ikincisi; günlük çalışma saati 8 saat olan işçilerin GİGF ortalama rank değerinin (147,01) günlük çalışma saati 8 saatten az ve 8 saatten fazla olan işçilerin GİGF ortalama rank değerlerinden (200,83 ve 180,09) daha küçük bir değer olması olup, dikkat çekici bir sonuç olarak günlük 8 saat çalışmanın genel iş güvenliği farkındalığını olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.13'den elde edilen bulgulardan üçüncüsü; görev tanımı usta olanların GİGF rank ortalamasının (140,24) görev tanımı işçi ve ustabaşı olan çalışanların GİGF ortalama rank değerlerinden (185,16 ve 182,41) daha küçük

bir değer olması olup, usta olarak çalışmanın işçi veya ustabaşı statüsünde çalışanlara göre genel iş güvenliği farkındalığını azaltan bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan dördüncüsü; başka şehirlerde iş tecrübesi olan işçilerin GİGF rank ortalamasının (141,30) başka şehirlerde iş tecrübesi olmayan işçilerin GİGF ortalama rank değerinden (173,48) daha küçük bir değer olması olup, başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olmanın genel iş güvenliği farkındalığını olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.13'den elde edilen son bulgu ise; mesleğinden hiç memnun olmayanların GİGF ortancasının (49) mesleğinden memnun olmayan, kısmen memnun olan ve memnun olan işçilerin GİGF ortanca değerlerinden (43,43 ve 44) daha büyük bir değer olması olup, mesleğinden hiç memnun olmamanın; memnun olan, kısmen memnun olan veya memnun olanlara göre genel iş güvenliği farkındalığını orta düzeyin üzerinden iyi düzeye artıran pozitif bir faktör olduğu saptanmıştır. Ayrıca, mesleğinden memnun olmayanların GİGF ortalama rank değeri (108,41) diğer grupların GİGF ortalama rank değerlerinden (148,54 ile 216,3 aralığındaki değerler) istatistiksel anlamlılık seviyesinde farklı olduğundan, mesleğinden memnun olmamanın diğer gruplara göre genel iş güvenliği memnuniyetini olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.13. İş ile İlgili Özelliklerin Genel İş Güvenli Farkındalına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Mesleki Tecrübe	0-5 yıl	218,19	45,00	47,45 $\pm$ 4,83	KW = 36,899	0,000**
	5-10 yıl	179,54	44,00	44,00 $\pm$ 1,53		
	10-15 yıl	120,29	43,00	42,73 $\pm$ 2,49		
	15 yıl ve üzeri	141,42	43,00	43,56 $\pm$ 3,80		
Günlük Çalışma Saati	8 Saatten Az	200,83	44,00	44,33 $\pm$ 0,58	KW = 7,754	0,021*
	8 Saat	147,01	43,00	44,06 $\pm$ 4,23		
	8 - 12 Saat Arası	180,09	46,00	44,55 $\pm$ 3,68		
İş Ortamındaki İlişkiler	Herkesle Aram İyidir	153,41	43,00	44,36 $\pm$ 4,12	KW = 0,085	0,771
	Bir Kısmı ile Aram İyidir	157,60	44,00	42,91 $\pm$ 3,85		
Görev Tanımı	İşçi	185,16	44,00	45,94 $\pm$ 5,65	KW = 16,473	0,000**
	Usta	140,24	43,00	43,51 $\pm$ 3,67		
	Ustabaşı	182,41	44,00	45,17 $\pm$ 3,31		
Çalışma Ortamındaki Stres Durumu	Hiç Strese Girmem	186,81	47,00	44,77 $\pm$ 3,46	KW = 7,116	0,068
	Nadiren Strese Girerim	150,91	43,00	44,01 $\pm$ 3,81		
	Sık Sık Strese Girerim	128,50	43,00	42,63 $\pm$ 4,48		
	Her Zaman Strese Girerim	158,82	44,00	44,74 $\pm$ 4,42		
Başka Şehirlerde İş Tecrübesi	Hayır	173,48	44,00	45,05 $\pm$ 4,60	U = 8331,500	0,000**
	Evet	144,86	43,00	43,74 $\pm$ 3,79		
Başka Ülkeerde İş Tecrübesi	Hayır	161,09	44,00	44,32 $\pm$ 4,36	U = 9438,500	0,057
	Evet	141,30	43,00	43,86 $\pm$ 3,61		
Ek İş Yapma Durumu	Hayır	152,00	43,00	44,20 $\pm$ 4,21	KW = 1,934	0,380
	Bazen	173,95	44,00	43,00 $\pm$ 3,66		
	Evet	180,73	44,00	44,15 $\pm$ 1,28		
Meslekten memnuniyet Düzeyi	Hiç Memnun Değilim	216,13	49,00	48,03 $\pm$ 4,88	KW = 19,304	0,000**
	Memnun Değilim	108,41	43,00	42,88 $\pm$ 0,33		
	Kısmen Memnunum	148,54	43,00	44,11 $\pm$ 3,76		
	Memnunum	152,10	44,00	43,54 $\pm$ 4,09		

$\bar{x}$: Ortanca, $\tilde{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

İş ile ilgili özelliklerin özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.14' de verilmiştir.

Tablo 4.14. İş ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı Güvenliği Eğitimi-İletişim'e Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Mesleki Tecrübe	0-5 yıl	178,28	16,00	15,78 $\pm$ 1,80	KW = 23,593	0,000**
	5-10 yıl	200,81	16,00	16,31 $\pm$ 1,80		
	10-15 yıl	88,79	14,00	13,88 $\pm$ 1,56		
	15 yıl ve üzeri	153,30	16,00	15,16 $\pm$ 1,86		
Günlük Çalışma Saati	8 Saatten Az	206,50	16,00	16,00 $\pm$ 0,00	KW = 3,471	0,176
	8 Saat	149,82	16,00	15,14 $\pm$ 1,83		
	8 -12 Saat Arası	168,36	16,00	15,43 $\pm$ 2,15		
İş Ortamındaki İlişkiler	Herkesle Aram İyidir	159,35	16,00	15,33 $\pm$ 1,88	KW = 7,522	0,000**
	Bir Kısmı ile Aram İyidir	121,15	15,00	14,46 $\pm$ 1,78		
Görev Tanımı	İşçi	182,14	16,00	15,6 $\pm$ 1,51	KW = 12,956	0,000**
	Usta	142,22	15,00	15,00 $\pm$ 2,07		
	Ustabaşı	176,81	16,00	15,71 $\pm$ 1,07		
Çalışma Ortamındaki Stres Durumu	Hiç Strese Girmem	173,98	16,00	15,70 $\pm$ 2,15	KW = 22,608	0,000**
	Nadiren Strese Girerim	151,04	16,00	15,03 $\pm$ 1,53		
	Sık Sık Strese Girerim	96,83	15,00	14,31 $\pm$ 1,43		
	Her Zaman Strese Girerim	172,91	16,00	15,65 $\pm$ 2,26		
Başka Şehirlerde İş Tecrübesi	Hayır	182,65	16,00	15,68 $\pm$ 1,58	U = 7433,5	0,000**
	Evet	140,57	15,00	14,98 $\pm$ 1,98		
Başka Ülkeerde İş Tecrübesi	Hayır	155,23	16,00	15,16 $\pm$ 1,87	U = 10592,5	0,733
	Evet	151,80	16,00	15,30 $\pm$ 1,93		
Ek İş Yapma Durumu	Hayır	150,20	16,00	15,15 $\pm$ 1,94	KW = 7,506	0,023*
	Bazen	189,59	16,00	15,64 $\pm$ 1,21		
	Evet	206,50	16,00	16,00 $\pm$ 0,00		
Meslekten memnuniyet Düzeyi	Hiç Memnun Değilim	218,11	17,50	17,18 $\pm$ 2,75	KW = 24,119	0,000**
	Memnun Değilim	97,38	14,00	14,35 $\pm$ 0,78		
	Kısmen Memnunum	152,56	16,00	15,01 $\pm$ 1,56		
	Memnunum	149,08	15,00	15,09 $\pm$ 1,82		

$\tilde{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

Tablo 4.14 incelendiğinde, mesleki tecrübe ($p < 0,01$), iş ortamındaki ilişkiler ($p < 0,01$), görev tanımı ($p < 0,01$), çalışma ortamındaki stres durumu ($p < 0,01$), ek iş yapma durumu ($p < 0,05$) ve meslekten memnuniyet ($p < 0,01$) değişkenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer iş ile ilgili değişkenlerin İSGEİ puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $> 0,05$). Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre elde edilen bulgulardan ilki; 10-15 yıl aralığında bir süredir mesleki tecrübeye sahip çalışanların İSGEİ ortalama rank değerinin (88,79) 10 yıldan daha az süredir mesleki tecrübeye sahip ve 15 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip çalışanların İSGEİ ortalama rank değerlerinden (153,30 ile 200,81 aralığındaki değerler) daha küçük değerler olması olup, 10-15 yıl arasında bir sürede mesleki tecrübeye sahip olmanın çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim ve iletişim bilgi ve becerilerinin azaltan etkiye sahip bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgulardan ikincisi; iş ortamındaki ilişkileri “Bir kısmı ile aram iyidir” şeklinde ifade eden çalışanların İSGEİ ortalama rank değerinin (121,15) iş ortamındaki ilişkileri “Herkesle aram iyidir” şeklinde ifade eden çalışanların ortalama rank değerinden (159,35) daha küçük bir değer olması olup, bir işçinin

çalışma ortamında herkesle arasının iyi olmamasının iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve iletişimi ile ilgili bilgi ve becerileri olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.14'den elde edilen bulgulardan üçüncüsü; görev tanımı usta olanların İSGEİ ortalama rank değerinin (142,22) görev tanımı işçi ve ustabaşı olan çalışanların İSGEİ ortalama rank değerlerinden (182,14 ve 176,81) daha küçük bir değer olması olup, usta statüsünde çalışmanın işçi veya ustabaşı statülerinde çalışanlara göre iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim ile ilgili bilgi ve becerileri azaltan bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan dördüncüsü; sık sık strese giren işçilerin İSGEİ ortalama rank değerinin (96,83) hiç strese girmeyen, nadiren strese giren ve her zaman strese giren işçilerin İSGEİ ortalama rank değerinden (151,04 ile 173,98 aralığındaki değerler) daha küçük bir değer olması olup, işçinin sık sık strese girmesinin iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim bilgi ve becerilerini olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan beşincisi; başka şehirlerde iş tecrübesi olan çalışanların İSGEİ ortalama rank değerinin (140,57) başka şehirlerde iş tecrübesi olmayan çalışanların İSGEİ ortalama rank değerinden (182,65) daha küçük bir değer olması olup, başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olmanın iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimi ile ilgili bilgi ve becerileri olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan altıncısı; ek iş yapmayan çalışanların İSGEİ ortalama rank değerinin (150,20) bazen ek iş yapan ve ek iş yapan çalışanların İSGEİ ortalama rank değerlerinden (189,59 ve 206,50) daha küçük bir değer olması olup, çalışanların ek iş yapmasının iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimi ile ilgili bilgi ve becerileri azaltan etkiye sahip bir risk faktörü olduğu belirlenmiştir. Tablo 4.14'den elde edilen son bulgu ise; mesleğinden hiç memnun olmayanların İSGEİ ortancasının (17,50) mesleğinden memnun olmayan, kısmen memnun olan ve memnun olan işçilerin İSGEİ ortanca değerlerinden (14,16 ve 15) daha büyük bir değer olması olup, mesleğinden hiç memnun olmamanın; memnun olan, kısmen memnun olan veya memnun olanlara göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve iletişimi ile ilgili bilgi ve becerilerini artıran pozitif bir faktör olduğu saptanmıştır. Ayrıca, mesleğinden memnun olmayanların İSGEİ ortalama rank değeri (97,38) diğer grupların İSGEİ ortalama rank değerlerinden (149,08 ile 218,11 aralığında değerler) istatistiksel anlamlılık seviyesinde farklı olduğundan, mesleğinden memnun olmamanın diğer gruplara göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve iletişimi ile ilgili bilgi ve becerileri olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İş ile ilgili özelliklerin özelliklerin Risk Algısı (RA) puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.15' de verilmiştir.

Tablo 4.15 incelendiğinde, mesleki tecrübe ($p<0,01$), görev tanımı ($p<0,01$) ve çalışma ortamındaki stres durumu ($p<0,05$) değişkenlerinin Risk Algısı (RA) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer iş ile ilgili değişkenlerin RA puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $>0,05$). Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre elde edilen bulgulardan ilki; 15 yıldan daha uzun bir süredir mesleki tecrübeye sahip çalışanların riske girmememe ortalama rank değerinin (139,84) 15 yıldan

daha az süredir mesleki tecrübeye sahip çalışanların riske girmeme ortalama rank değerlerinden (165,73 ile 197,62 aralığında değerler) daha küçük değerler olması olup, 15 yıldan daha uzun bir süredir mesleki tecrübeye sahip olmanın çalışma esnasında riske girme düzeyini artıran bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo 4.15'den elde edilen bulgulardan ikincisi; görev tanımı usta olanların riske girmeme ortalama rank değerinin (142,25) görev tanımı işçi ve ustabaşı olan çalışanların riske girmeme ortalama rank değerlerinden (185,83 ve 172,92) daha küçük bir değer olması olup, usta statüsünde çalışmanın işçi veya ustabaşı statülerinde çalışanlara göre çalışma esnasında riske girme düzeyini artıran bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. Tablo 4.14'den elde edilen son bulgu ise; her zaman strese giren işçilerin riske girmeme ortalama rank değerinin (143,32) hiç strese girmeyen, nadiren strese giren ve sık sık strese giren işçilerinriske girmeme ortalama rank değerinden (161,10 ile 167,47 aralığındaki değerler) daha küçük bir değer olması olup, işçinin her zaman strese girmesinin çalışma esnasında riske girme düzeyini artıran bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 4.15. İş ile İlgili Özelliklerin Risk Algısı'na Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Mesleki Tecrübe	0-5 yıl	197,62	12,00	12,98 $\pm$ 1,35	KW = 33,534	0,000**
	5-10 yıl	165,73	12,00	12,46 $\pm$ 1,13		
	10-15 yıl	180,79	12,00	12,65 $\pm$ 1,52		
	15 yıl ve üzeri	139,84	12,00	11,97 $\pm$ 1,15		
Günlük Çalışma Saati	8 Saatten Az	143,50	12,00	12,00 $\pm$ 0,00	KW = 1,853	0,396
	8 Saat	156,74	12,00	12,26 $\pm$ 1,19		
	8 -12 Saat Arası	143,40	12,00	12,05 $\pm$ 1,60		
İş Ortamındaki İlişkiler	Herkesle Aram İyidir	155,50	12,00	12,24 $\pm$ 1,34	KW = 0,879	0,349
	Bir Kısmı ile Aram İyidir	144,81	12,00	12,09 $\pm$ 0,71		
Görev Tanımı	İşçi	185,83	12,00	12,75 $\pm$ 1,41	KW = 19,954	0,000**
	Usta	142,25	12,00	12,01 $\pm$ 1,20		
	Ustabaşı	172,92	12,00	12,56 $\pm$ 1,25		
Çalışma Ortamındaki Stres Durumu	Hiç Strese Girmem	170,00	12,00	12,69 $\pm$ 2,22	KW = 10,201	0,017*
	Nadiren Strese Girerim	158,52	12,00	12,30 $\pm$ 1,16		
	Sık Sık Strese Girerim	171,74	12,00	12,54 $\pm$ 1,20		
	Her Zaman Strese Girerim	137,25	12,00	11,87 $\pm$ 1,04		
Başka Şehirlerde İş Tecrübesi	Hayır	162,78	12,00	12,39 $\pm$ 1,23	U = 9381,0	0,129
	Evet	149,89	12,00	12,14 $\pm$ 1,29		
Başka Ülkeerde İş Tecrübesi	Hayır	159,24	12,00	12,32 $\pm$ 1,26	U = 9802,0	0,076
	Evet	144,61	12,00	12,04 $\pm$ 1,29		
Ek İş Yapma Durumu	Hayır	155,79	12,00	12,25 $\pm$ 1,31	KW = 2,891	0,236
	Bazen	143,50	12,00	12,00 $\pm$ 0,00		
	Evet	123,92	12,00	11,69 $\pm$ 0,85		
Meslekten memnuniyet Düzeyi	Hiç Memnun Değilim	162,59	12,00	12,28 $\pm$ 1,18	KW = 5,558	0,135
	Memnun Değilim	167,47	12,00	12,41 $\pm$ 1,00		
	Kısmen Memnunum	161,10	12,00	12,34 $\pm$ 1,19		
	Memnunum	143,32	12,00	12,05 $\pm$ 1,39		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

İş ile ilgili özelliklerin özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği (İSGKÖ) toplam puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.16' de verilmiştir.

Tablo 4.16. İş ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği Toplam Puanına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Mesleki Tecrübe	0-5 yıl	200,07	73,00	76,21 $\pm$ 7,34	KW = 23,199	0,000**
	5-10 yıl	194,38	72,00	72,77 $\pm$ 4,15		
	10-15 yıl	118,46	69,00	69,27 $\pm$ 3,87		
	15 yıl ve üzeri	145,01	71,00	70,70 $\pm$ 5,45		
Günlük Çalışma Saati	8 Saatten Az	212,83	72,00	72,33 $\pm$ 0,58	KW = 4,365	0,113
	8 Saat	149,07	71,00	71,46 $\pm$ 6,12		
	8 -12 Saat Arası	171,09	72,00	72,03 $\pm$ 5,82		
İş Ortamındaki İlişkiler	Herkesle Aram İyidir	156,59	71,00	71,93 $\pm$ 6,08	KW = 1,630	0,202
	Bir Kısmı ile Aram İyidir	138,10	71,00	69,46 $\pm$ 5,22		
Görev Tanımı	İşçi	187,66	72,00	74,31 $\pm$ 7,99	KW = 32,436	0,000**
	Usta	134,79	70,00	70,52 $\pm$ 5,59		
	Ustabaşı	203,67	72,00	73,44 $\pm$ 3,99		
Çalışma Ortamındaki Stres Durumu	Hiç Strese Girmem	183,81	73,00	73,15 $\pm$ 5,77	KW = 8,595	0,035*
	Nadiren Strese Girerim	158,03	72,00	71,33 $\pm$ 5,46		
	Sık Sık Strese Girerim	119,81	70,00	69,48 $\pm$ 5,86		
	Her Zaman Strese Girerim	152,39	70,00	72,27 $\pm$ 6,74		
Başka Şehirlerde İş Tecrübesi	Hayır	175,58	72,00	73,12 $\pm$ 6,76	U = 8126,0	0,000**
	Evet	143,88	71,00	70,86 $\pm$ 5,51		
Başka Ülkeerde İş Tecrübesi	Hayır	157,43	71,00	71,80 $\pm$ 6,32	U = 10160,0	0,361
	Evet	147,86	71,00	71,20 $\pm$ 5,46		
Ek İş Yapma Durumu	Hayır	151,13	71,00	71,61 $\pm$ 6,20	KW = 3,854	0,146
	Bazen	185,50	72,00	70,64 $\pm$ 4,86		
	Evet	189,77	72,00	71,85 $\pm$ 1,07		
Meslekten memnuniyet Düzeyi	Hiç Memnun Değilim	207,36	78,00	77,50 $\pm$ 7,77	KW = 17,321	0,000**
	Memnun Değilim	99,47	69,00	69,65 $\pm$ 1,06		
	Kısmen Memnunum	155,08	71,00	71,46 $\pm$ 5,36		
	Memnunum	148,59	71,00	70,69 $\pm$ 5,93		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

Tablo 4.16 incelendiğinde, mesleki tecrübe ($p < 0,01$), görev tanımı ($p < 0,01$), çalışma ortamındaki stres durumu ($p < 0,05$), başka şehirlerde çalışma durumu ($p < 0,01$) ve meslekten memnuniyet düzeyi ($p < 0,01$) değişkenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) toplam puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmış olup, diğer iş ile ilgili değişkenlerin İSGEİ puanını istatistiksel olarak etkilemediği görülmüştür (p değerleri $> 0,05$). Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre elde edilen bulgulardan ilki; 10-15 yıl aralığındaki bir sürede mesleki tecrübeye sahip çalışanların işçilerin İSGK ortalama rank değerinin (118,46) 10 yıldan daha az süredir mesleki tecrübeye sahip ve 15 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip çalışanların İSGEİ ortalama rank değerlerinden (145,01 ile 200,07 aralığındaki değerler) daha küçük değerler olması olup, 10-15 yıl arasında bir sürede mesleki tecrübeye sahip olmanın çalışanın iş sağlığı ve kültürünü azaltan etkiye sahip bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo 4.16'den elde edilen bulgulardan ikincisi; görev tanımı usta olanların İSGK ortalama rank değerinin (134,79) görev tanımı işçi ve ustabaşı olanların İSGK ortalama rank değerlerinden (187,66 ve 203,67) daha küçük bir değer olması olup, usta statüsünde çalışmanın işçi veya ustabaşı statülerinde çalışanlara göre iş sağlığı ve güvenliği kültürünü azaltan bir risk faktörü olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgulardan dördüncüsü; sık sık strese

giren işçilerin İSGK ortalama rank değerinin (119,81) hiç strese girmeyen, nadiren strese giren ve her zaman strese giren çalışanların İSGK ortalama rank değerinden (151,04 ile 173,98 aralığındaki değerler) daha küçük bir değer olması olup, çalışanın sık sık strese girmesinin iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan beşincisi; başka şehirlerde iş tecrübesi olan çalışanların İSGK ortalama rank değerinin (143,88) başka şehirlerde iş tecrübesi olmayan çalışanların İSGK ortalama rank değerinden (175,58) daha küçük bir değer olması olup, başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olmanın iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır. Tablo 4.16'dan elde edilen son bulgu ise; mesleğinden hiç memnun olmayanların İSGK ortancasının (78) mesleğinden memnun olmayan, kısmen memnun olan ve memnun olan çalışanların İSGK ortanca değerlerinden (69, 71 ve 71) daha büyük bir değer olması olup, mesleğinden hiç memnun olmamanın; memnun olan, kısmen memnun olan veya memnun olanlara göre iş sağlığı ve güvenliği kültürünü artıran pozitif bir faktör olduğu saptanmıştır. Ayrıca, mesleğinden memnun olmayanların İSGK ortalama rank değeri 99,47 diğer grupların İSGK ortalama rank değerlerinden (148,59 ile 207,36 aralığında değerler) istatistiksel anlamlılık seviyesinde farklı olduğundan, mesleğinden memnun olmamanın diğer gruplara göre genel iş güvenliği memnuniyetini olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.3.3. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin iş sağlığı ve güvenliği kültürü ölçeğine etkisinin incelenmesi

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) alt boyut puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.17' de verilmiştir.

Tablo 4.17 incelendiğinde, çalışma ortamında ikaz, uyarı ve levha sıklığı değişkeni ($p>0,05$) dışındaki iş tüm değişkenlerin herbirinin Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyelerinde etkiledikleri görülmektedir (p değerleri $<0,01$). Elde edilen sonuçlara göre; Kişisel koruyucu ekipman kullanmamanın, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken kurallar hakkında hiçbir bilgiye sahip olmama veya kısmen bilgiye sahip olmanın, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymamanın iş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyebileceğine inanmamanın, çalışılan firmada iş sağlığı ve güvenliği uzmanının olmamasının, iş sağlığı ve güvenliği tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hiç eğitim almamanın veya yeterince eğitim almamanın, başka şehirlerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin daha kötü olduğunu düşünmenin ve başka ülkelerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin aynı veya daha iyi olduğunu düşünmenin ve çalıştığı yerde ortam ölçümlerinin yapılmamasının; genel iş güvenliği farkındalığını olumsuz etkileyen risk faktörleri oldukları saptanmıştır.

Tablo 4.17. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin Genel İş Güvenliği Farkındalığına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Çalışma ortamında ikaz, uyarı levhaları sıklığı nedir?	Çok Yetersiz	160,46	44,00	44,64 $\pm$ 3,93	KW = 1,536	0,464
	Yetersiz	148,26	43,00	43,90 $\pm$ 4,27		
	Yeterli	160,97	44,00	44,20 $\pm$ 3,88		
Kişisel Koruyucu Ekipmanları Kullanma Durumunuz Nedir?	Kullanmıyorum	29,70	37,00	37,40 $\pm$ 6,65	KW = 31,971	0,000**
	Bazen Kullanıyorum	157,75	43,00	45,25 $\pm$ 4,60		
İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri ve Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Ne Kadar Bilginiz Var?	Kullanıyorum	161,78	44,00	44,11 $\pm$ 2,92	KW = 17,590	0,000**
	Hiç Bilгим Yok	139,68	43,00	43,38 $\pm$ 2,86		
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uymanın İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önleyebileceğine İnanıyorsunuz?	Kısmen Bilğim Var	155,35	44,00	44,18 $\pm$ 4,31	KW = 30,450	0,000**
	Bilğim Var	232,44	48,00	48,83 $\pm$ 5,64		
Çalıştığınız Firmada İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Varmı?	Kesinlikle İnanmıyorum	170,00	47,00	47,00 $\pm$ 7,07	U = 1929,00	0,000**
	İnanmıyorum	52,79	38,00	37,71 $\pm$ 6,68		
	Kısmen İnanıyorum	114,46	43,00	41,97 $\pm$ 2,87		
İş sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Tarafından Ne Sıklıkla İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Eğitim Alıyorsunuz?	İnanıyorum	154,73	44,00	44,09 $\pm$ 3,39	KW = 37,155	0,000**
	Kesinlikle İnanıyorum	206,04	47,00	47,71 $\pm$ 5,26		
Başka Şehirlerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	Hayır	142,17	43,00	43,58 $\pm$ 3,60	KW = 15,514	0,000**
	Evet	237,74	47,00	48,24 $\pm$ 5,08		
Başka Ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyor sunu z?	Hiç Almadım	134,73	43,00	43,18 $\pm$ 3,28	KW = 24,488	0,000**
	Ayda 1 Defa	258,95	48,00	49,36 $\pm$ 5,06		
	Yılda 1 Defa	170,53	43,00	45,94 $\pm$ 5,01		
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	İki Yılda 1 Defa	187,07	44,00	45,66 $\pm$ 4,65	KW = 37,212	0,000**
	Daha Kötü	67,76	42,00	42,00 $\pm$ 2,34		
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Aynı	92,46	43,00	42,55 $\pm$ 4,04	KW = 37,212	0,000**
	Daha İyi	116,25	43,00	44,51 $\pm$ 3,67		
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Daha Kötü	97,38	53,00	50,75 $\pm$ 4,07	KW = 37,212	0,000**
	Aynı	41,33	40,00	45,00 $\pm$ 10,44		
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Daha İyi	50,66	43,00	42,96 $\pm$ 1,98	KW = 37,212	0,000**
	Hayır	156,81	43,00	44,93 $\pm$ 4,24		
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Evet	290,29	56,00	53,00 $\pm$ 4,21	KW = 37,212	0,000**
	Bilmiyorum	142,95	44,00	43,15 $\pm$ 3,09		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyut puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.18' de verilmiştir.

Tablo 4.18 incelendiğinde, çalışma ortamında ikaz, uyarı ve levha sıklığı değişkeni ($p > 0,05$) dışındaki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tüm değişkenlerin herbirinin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) puanını istatistiksel anlamlılık seviyelerinde etkiledikleri görülmektedir (p değerleri $< 0,01$ ve $0,05$). Elde edilen sonuçlara göre; Kişisel koruyucu ekipman kullanmamanın, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken kuralla hakkında hiçbir bilgiye sahip olmama veya kısmen bilgiye sahip olmanın, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymanın iş kazaları ve meslek hastalıklarının önleyebileceğine inanmamanın, çalışılan firmada iş sağlığı ve güvenliği uzmanının olmamasının, iş sağlığı ve güvenliği tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hiç eğitim almamanın veya yeterince eğitim almamanın, başka şehirlerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin daha kötü veya aynı olduğunu düşünmenin ve başka ülkelerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin aynı veya daha iyi olduğunu

düşünmenin ve çalıştığı yerde ortam ölçümlerinin yapılmamasının; iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve iletişimi (İSGEİ) düzeyini olumsuz etkileyen risk faktörleri oldukları saptanmıştır.

Tablo 4.18. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Çalışma ortamında ikaz, uyarı levhaları sıklığı nedir?	Çok Yetersiz	156,36	16,00	15,49 $\pm$ 2,34	KW = 3,706	0,157
	Yetersiz	146,69	16,00	14,93 $\pm$ 1,59		
	Yeterli	171,13	16,00	15,59 $\pm$ 1,87		
Kişisel Koruyucu Ekipmanları Kullanma Durumuz Nedir?	Kullanmıyorum	47,60	12,00	12,53 $\pm$ 1,85	KW = 38,446	0,000**
	Bazen Kullanıyorum	184,56	16,00	15,70 $\pm$ 1,77		
	Kullanıyorum	146,20	15,00	15,16 $\pm$ 1,77		
İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri ve Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Ne Kadar Bilginiz Var?	Hiç Bilgim Yok	148,99	16,00	15,03 $\pm$ 1,66	KW = 6,093	0,048*
	Kısmen Bilgim Var	152,41	16,00	15,24 $\pm$ 2,09		
	Bilgim Var	201,36	16,00	16,00 $\pm$ 0,77		
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uymanın İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önleyebileceğine İnanıyorsunuz?	Kesinlikle İnanmıyorum	250,25	17,50	17,50 $\pm$ 2,12	KW = 15,457	0,004**
	İnanmıyorum	84,57	13,00	13,14 $\pm$ 2,67		
	Kısmen İnanıyorum	126,72	15,00	14,54 $\pm$ 1,66		
	İnanıyorum	154,99	16,00	15,27 $\pm$ 1,85		
Çalıştığınız Firmada İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Varmı?	Hayır	145,92	16,00	15,07 $\pm$ 1,87	U = 2936,50	0,000**
	Evet	211,22	16,00	16,16 $\pm$ 1,79		
İş sağlığı ve güvenliği uzmanı tarafından ne sıklıkla iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim alıyorsunuz?	Hiç Almadım	136,17	15,00	14,79 $\pm$ 1,71	KW = 32,257	0,000**
	Ayda 1 Defa	225,14	16,00	16,36 $\pm$ 0,81		
	Yılda 1 Defa	151,09	16,00	14,87 $\pm$ 2,12		
	İki Yılda 1 Defa	192,17	16,00	16,24 $\pm$ 1,98		
Başka Şehirlerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	Daha Kötü	85,38	15,00	14,38 $\pm$ 1,50	KW = 26,692	0,000**
	Aynı	75,18	14,00	14,16 $\pm$ 1,94		
	Daha İyi	120,77	16,00	15,43 $\pm$ 1,94		
Başka Ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyor sunu z?	Daha Kötü	98,88	20,00	19,00 $\pm$ 1,81	KW = 27,736	0,000**
	Aynı	42,17	15,00	14,33 $\pm$ 2,09		
	Daha İyi	50,44	15,00	14,86 $\pm$ 1,36		
Çalıştığınız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Hayır	157,51	16,00	15,46 $\pm$ 2,38	KW = 21,171	0,000**
	Evet	252,46	17,00	16,64 $\pm$ 0,50		
	Bilmiyorum	145,29	16,00	14,98 $\pm$ 1,60		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin Risk Algısı (RA) alt boyut puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.19' da verilmiştir.

Tablo 4.19 incelendiğinde, çalışma ortamında ikaz, uyarı ve levha sıklığı, kişisel koruyucu ekipmanları kullanma durumu ve çalışılan firmada iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olup olmaması değişkenleri (p değerleri>0,05) dışındaki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tüm değişkenlerin herbirinin Risk Algısı (RA) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyelerinde etkiledikleri görülmektedir (p değerleri<0,01 ve 0,05). Elde edilen sonuçlara göre; iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken kurallar hakkında hiçbir bilgiye sahip olmama veya kısmen bilgiye sahip olmanın, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymanın iş kazaları ve meslek hastalıklarının önleyebileceğine inanmamanın veya kısmen inanmanın, iş sağlığı ve güvenliği

uzmanı tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hiç eğitim almamanın veya yeterince eğitim almamanın, başka şehirlerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin daha iyi olduğunu düşünmenin ve başka ülkelerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin daha iyi veya daha kötü olduğunu düşünmenin ve çalıştığı yerde ortam ölçümlerinin yapılmamasının; çalışma esnasında kaza riski alma düzeyini artıran risk faktörleri oldukları saptanmıştır.

Tablo 4.19. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin Risk Algısı'na Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Çalışma ortamında ikaz, uyarı levhaları sıklığı nedir?	Çok Yetersiz	145,51	12,00	12,02 ± 1,05	KW = 1,816	0,403
	Yetersiz	158,06	12,00	12,31 ± 1,23		
	Yeterli	154,59	12,00	12,24 ± 1,63		
Kişisel Koruyucu Ekipmanları Kullanma Durumunuz Nedir?	Kullanmıyorum	155,93	12,00	12,33 ± 1,91	KW = 2,182	0,336
	Bazen Kullanıyorum	162,11	12,00	12,37 ± 1,25		
	Kullanıyorum	149,56	12,00	12,13 ± 1,23		
İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri ve Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Ne Kadar Bilginiz Var?	Hiç Bilgim Yok	158,49	12,00	12,29 ± 1,15	KW = 15,718	0,000**
	Kısmen Bilgim Var	145,09	12,00	12,07 ± 1,30		
	Bilgim Var	211,42	12,50	13,17 ± 1,38		
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uymanın İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önleyebileceğine İnanıyorsunuz mu?	Kesinlikle İnanmıyorum	143,50	12,00	12,00 ± 0,00	KW = 20,087	0,000**
	İnanmıyorum	184,79	12,00	12,8 ± 1,46		
	Kısmen İnanıyorum	133,85	12,00	11,86 ± 1,11		
	İnanıyorum	149,19	12,00	12,12 ± 1,10		
Çalıştığınız Firmada İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Varmı?	Hayır	152,64	12,00	12,19 ± 1,16	U = 4745,50	0,361
	Evet	163,62	12,00	12,39 ± 1,90		
İş sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Tarafından Ne Sıklıkla İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Eğitim Alıyorsunuz?	Hiç Almadım	159,99	12,00	12,34 ± 1,14	KW = 16,449	0,000**
	Ayda 1 Defa	204,45	12,00	13,00 ± 1,34		
	Yılda 1 Defa	112,69	12,00	11,50 ± 1,86		
Başka Şehirlerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	Daha Kötü	118,60	12,00	12,48 ± 1,08	KW = 7,907	0,019*
	Aynı	116,56	12,00	12,48 ± 1,40		
	Daha İyi	97,93	12,00	11,94 ± 1,24		
Başka Ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyor sunu z?	Daha Kötü	55,50	12,00	12,00 ± 0,00	KW = 13,466	0,000**
	Aynı	105,00	15,00	15,00 ± 0,00		
	Daha İyi	53,94	12,00	11,95 ± 1,28		
Çalıştığımız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Hayır	160,67	12,00	12,29 ± 1,07	KW = 26,693	0,000**
	Evet	241,14	14,00	13,71 ± 1,38		
	Bilmiyorum	144,56	12,00	12,08 ± 1,29		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeğinin toplam puanına etkisine ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 4.20' de verilmiştir.

Tablo 4.20 incelendiğinde, çalışma ortamında ikaz, uyarı ve levha sıklığı değişkeni ($p > 0,05$) dışındaki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tüm değişkenlerin herbirinin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeği toplam puanını istatistiksel anlamlılık seviyelerinde etkiledikleri görülmektedir (p değerleri $< 0,01$). Elde edilen sonuçlara göre; Kişisel koruyucu ekipman kullanmamanın, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken kurallar hakkında hiçbir bilgiye sahip olmama veya kısmen bilgiye sahip olmanın, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymanın iş kazaları ve meslek hastalıklarının önleyebileceğine inanmamanın, çalışılan firmada

iş sağlığı ve güvenliği uzmanının olmamasının, iş sağlığı ve güvenliği tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hiç eğitim almamanın veya yeterince eğitim almamanın, başka şehirlerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin daha kötü veya aynı olduğunu düşünmenin ve başka ülkelerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin aynı veya daha iyi olduğunu düşünmenin ve çalıştığı yerde ortam ölçümlerinin yapılmamasının; İş Sağlığı ve Kültürü (İSGK)'nü olumsuz etkileyen risk faktörleri oldukları saptanmıştır.

Tablo 4.20. İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Özelliklerin İş Sağlığı ve Güvenliği Ölçeği Toplam Puanına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Çalışma ortamında ikaz, uyarı levhaları sıklığı nedir?	Çok Yetersiz	152,73	71,00	72,16 ± 6,39	KW = 0,250	0,882
	Yetersiz	152,80	71,00	71,13 ± 5,84		
	Yeterli	159,15	72,00	72,03 ± 6,00		
Kişisel Koruyucu Ekipmanları Kullanma Durumunuz Nedir?	Kullanmıyorum	34,87	61,00	62,27 ± 8,82	KW = 29,151	0,000**
	Bazen Kullanıyorum	163,82	71,00	73,32 ± 6,64		
İş Sağlığı ve Güvenliği Tedbirleri ve Uyulması Gereken Kurallar Hakkında Ne Kadar Bilginiz Var?	Kullanıyorum	158,16	72,00	71,40 ± 4,58	KW = 17,228	0,000**
	Hiç Bilgim Yok	142,49	71,00	70,70 ± 4,46		
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurallarına Uymanın İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Önleyebileceğine İnanıyormusunuz?	Kısmen Bilgim Var	153,23	71,00	71,50 ± 6,39	KW = 34,375	0,000**
	Bilgim Var	235,03	76,00	78,00 ± 7,48		
Çalıştığımız Firmada İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Varmı?	Kesinlikle İnanmıyorum	194,00	76,50	76,50 ± 9,19	U = 2152,00	0,000**
	İnanmıyorum	62,29	68,00	63,71 ± 9,46		
İş sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Tarafından Ne Sıklıkla İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Eğitim Alıyorsunuz?	Kısmen İnanıyorum	113,45	70,00	68,38 ± 4,31	KW = 30,852	0,000**
	İnanıyorum	152,79	71,00	71,47 ± 5,11		
Başka Şehirlerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?	Hayır	143,00	71,00	70,85 ± 5,40	KW = 18,238	0,000**
	Evet	231,87	75,00	76,79 ± 7,53		
Başka Ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyor sunu z?	Hiç Almadım	137,71	71,00	70,30 ± 4,85	KW = 23,994	0,000**
	Ayda 1 Defa	259,32	76,00	78,73 ± 6,96		
	Yılda 1 Defa	152,53	71,00	72,31 ± 7,95		
Çalıştığımız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	İki Yılda 1 Defa	182,78	72,00	73,83 ± 6,93	KW = 35,123	0,000**
	Daha İyi	118,28	72,00	71,89 ± 5,43		
Başka Ülkelerdeki İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ne Düşünüyor sunu z?	Daha İyi	118,28	72,00	71,89 ± 5,43	KW = 23,994	0,000**
	Daha İyi	50,23	71,00	69,77 ± 3,36		
Çalıştığımız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Daha İyi	50,23	71,00	69,77 ± 3,36	KW = 35,123	0,000**
	Hayır	152,03	70,00	72,68 ± 6,51		
Çalıştığımız Yerde İşyeri Ortam Ölçümleri Yapıldı mı?	Evet	289,50	87,00	83,36 ± 5,77	KW = 35,123	0,000**
	Bilmiyorum	145,33	71,00	70,21 ± 4,64		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, KW: Kruskal wallis testi, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri, *:0,05 Önem düzeyinde anlamlı, **:0,01 Önem düzeyinde anlamlı

4.1.3.4. İş kazası geçirme durumunun iş sağlığı ve güvenliği kültürüne etkisinin incelenmesi

Son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumunun Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) alt boyutuna etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.21' de verilmiştir.

Tablo 4.21. Son 1 yıl içinde İş Kazası Geçirme Durumunun Genel İş Güvenliği Farkındalığına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Son 1 Yıl İçinde İş Kazası Yaşama Durumu	Hayır	153,45	44,00	44,16 $\pm$ 4,21	U = 2847,00	0,687
	Evet	161,43	44,00	44,05 $\pm$ 2,31		

$\tilde{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.21 incelendiğinde, son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumu değişkeninin Genel İş Güvenli Farkındalığı (GİGF) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumunun İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyutuna etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.22' de verilmiştir.

Tablo 4.22. Son 1 yıl içinde İş Kazası Geçirme Durumunun İş Sağlığı Güvenliği Eğitim-İletişim'e Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Son 1 Yıl İçinde İş Kazası Yaşanan Sayısı	Hayır	154,73	16,00	15,23 $\pm$ 1,87	U = 2795,50	0,580
	Evet	144,12	16,00	14,86 $\pm$ 2,15		

$\tilde{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.22 incelendiğinde, son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumu değişkeninin İş Sağlığı Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumunun Risk Algısı (RA) alt boyutuna etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.23' de verilmiştir.

Tablo 4.23. Son 1 yıl içinde İş Kazası Geçirme Durumunun Risk Algısı'na Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Son 1 Yıl İçinde İş Kazası Yaşanan Sayısı	Hayır	152,24	12,00	12,18 $\pm$ 1,26	U = 2499,50	0,100
	Evet	177,98	12,00	12,71 $\pm$ 1,35		

$\tilde{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.23 incelendiğinde, son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumu değişkeninin Risk Algısı (RA) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumunun İş sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeğine etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.24' de verilmiştir.

Tablo 4.24 incelendiğinde, son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumu değişkeninin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) toplam puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 4.24. Son 1 Yıl İçinde İş Kazası Geçirme Durumunun İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeğine Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Son 1 Yıl İçinde İş Kazası Yaşanan Sayısı	Hayır	154,11	71,00	71,58 $\pm$ 6,12	U = 2971,00	0,935
	Evet	152,48	71,00	71,62 $\pm$ 4,69		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

4.1.3.5. Meslek hastalığına yakalanma durumunun iş sağlığı ve güvenliği kültürüne etkisinin incelenmesi

Meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumunun Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) alt boyutuna etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.25' de verilmiştir.

Tablo 4.25. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun Genel İş Güvenli Farkındalığına Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Meslek Hastalığına Yakalanma Durumu	Hayır	154,62	44,00	44,17 $\pm$ 4,11	U = 115,00	0,123
	Evet	59,00	42,00	42,00 $\pm$ 0,00		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.25 incelendiğinde meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumu değişkeninin Genel İş Güvenli Farkındalığı (GİGF) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır (p>0,05).

Meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumunun İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyutuna etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.26' da verilmiştir.

Tablo 4.26. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun İş Sağlığı Güvenliği Eğitim-İletişim'e Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Meslek Hastalığına Yakalanma Durumu	Hayır	153,66	16,00	15,20 $\pm$ 1,89	U = 200,00	0,379
	Evet	206,50	16,00	16,00 $\pm$ 0,00		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.26 incelendiğinde, meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumu değişkeninin İş Sağlığı Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır (p>0,05).

Meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumunun Risk Algısı (RA) alt boyutuna etkisine ilişkin istatistikler Tablo 4.27' de verilmiştir.

Tablo 4.27. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun Risk Algısı'na Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\bar{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	P
Meslek Hastalığına Yakalanma Durumu	Hayır	154,07	12,00	12,22 $\pm$ 1,28	U = 284,00	0,830
	Evet	143,50	12,00	12,00 $\pm$ 0,00		

$\bar{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.27 incelendiğinde, meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumu değişkeninin Risk Algısı (RA) alt boyut puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır (p>0,05).

Meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumunun İş sağlığı ve Güvenliği Kültürü ölçeğine ilişkin istatistikler Tablo 4.28' de verilmiştir.

Tablo 4.28. Meslek Hastalığına Yakalanma Durumunun İş Sağlığı ve Güvenliği Ölçeğine Etkisi

Değişken	Grup	Ortalama Rank	$\tilde{x}$	$\bar{x} \pm SS$	Test İstatistiği	p
Meslek Hastalığına Yakalanma Durumu	Hayır	154,30	71,00	71,59 $\pm$ 6,04	U = 212,00	0,454
	Evet	107,50	70,00	70,00 $\pm$ 0,00		

$\tilde{x}$: Ortanca, $\bar{x}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, U: Mann whitney u testi p: Anlamlılık değeri,

Tablo 4.28 incelendiğinde, meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumu değişkeninin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) toplam puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilemediği saptanmıştır ($p>0,05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızdaki bina inşaatı işçilerinin eğitim düzeyi düşük, dar gelirli, sigara ve içki alışkanlıkları olabilen bir demografik yapıya sahip oldukları saptanmıştır. Çalışmamıza katılan çalışanların %45,3 oranında ilkokul, %30,9 oranında ortaokul mezunu olduğu anlaşılmıştır. Küçük (2019) çalışmasında inşaat sektöründe çalışanların %68,18 oranında ilkokul ve ortaokul mezunu olduklarını belirtmiştir. Bu bulgu çalışmamızdakine benzer oranlarda olacak şekilde bina inşaatı sektöründeki çalışanların çoğunlukla düşük eğitim düzeyinde oldukları bilgisini doğrular niteliktedir. Diğer bir çalışmada Demir (2021) inşaat sektöründeki çalışanların %12,4' ünün asgari ücret altında, %54,7' sinin ise asgari ücret kadar gelirleri olduğu anlaşılmıştır. Çalışmamızda ulaştığımız sonuçlara bakıldığında da çalışanların %76,9' unun asgari ücret yada altında gelire sahip olması bu verileri destekler niteliktedir. Çalışmamızda elde edilen literatürle uyumlu bu sonuçlara göre; bina inşaatı çalışanlarının çoğunlukla düşük eğitim düzeyi ve düşük ücretli olduğu anlaşılmış olup, bu durumun çalışanların iş sağlığı ve güvenliğini olumsuz etkileyebileceği düşünülebilir. Bina inşaatı işçilerinin gelir düzeylerinin genel olarak düşük olması işverenlerden ve Türkiye'nin son zamanlarındaki ekonomik sıkıntılarından kaynaklanabilmektedir. Bu nedenle, bina inşaatı çalışanlarının düşük ücretlerle çalışmalarının önlenmesinin uzun dönemde ülkemizin ekonomik durumunun düzelmesine ve işverenlerin çalışanlarını ekonomik açıdan desteklemelerinin sağlanmasına bağlı olduğu açıktır. Bununla birlikte, bina inşaatı çalışanlarının büyük oranda eğitim düzeylerinin düşük olmasından dolayı, özellikle işverenlerin çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uyup uymadığının sürekli denetlemelerinin sağlanmasına yönelik gerekli teşvik, denetleme ve ceza yaptırımlarının işverene düzenli olarak uygulanması gerektiği sonucuna varılabilir.

Araştırmamıza katılan bina inşaatı çalışanlarının iş ile ilgili özelliklerine ilişkin bulgulara göre, bina inşaatı işçilerinin büyük oranda orta yaş ve üzerinde olduğu, mesleki tecrübesi 15 yıl ve üzeri olduğu aynı zamanda çoğunluğunun usta olduğu saptanmıştır. Çalışmamızdaki sonuca benzer olarak, Ayduvan (2021) % 42 oranında çalışanların 10 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olduklarını belirtmiş ve Dudu (2019) 10 yıl ve üzeri tecrübeye çalışanların %41,5 oranında olduğunu göstermiştir.

Çalışmamızda, bina inşaatı çalışanlarının büyük çoğunluğunun günde 8 saat çalışma, çalışma ortamında çoğunlukla nadiren strese maruz kalma, çalışma arkadaşlarıyla ilişkilerinin iyi olması, mesleklerinden memnun olmaları ve başka şehir veya ülkelerde mesleki tecrübeye sahip olmaları özelliklerine sahip olmaları iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özellikler açısından olumlu sonuçlar olarak ortaya çıkmıştır.

İşçilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerine bakıldığında, onların çalışma hayatlarındaki iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olumsuz durumlardan ikisi, çalışma ortamlarındaki ikaz ve uyarı levhalarının yetersiz olması ve işçilerin büyük çoğunluğunun çalıştığı firmada iş güvenliği uzmanının istihdam edildiğinin bile farkında olmamalarıdır. Han

(2015) araştırmasında çalışanların işyerinde %71,6 oranında iş sağlığı ve güvenliği uzmanının bulunduğunu söylemiş olmalarına rağmen yine aynı grubun %73,9 oranında şantiyede hiç İSG profesyonelinin bulunmadığını söylediklerini belirtmiştir. Bu sonuçlara göre işverenden kaynaklı sorunlardan biri olan, sadece kağıt üzerinde bazı iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının gerçekleştirilmesi iş sağlığı ve güvenliğini olumsuz yönde etkileyebilecek bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamıza katılan çalışanların iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken kurallar konusunda büyük oranda hiç bilgiye sahip olmamaları veya kısmen bilgiye sahip olmaları ve işçilerin çoğunluğunun herhangi bir iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almaması iş sağlığı ve güvenliği açısından tehlikeli görülebilir. Han (2015) çalışmamıza paralel olarak inşaat sektörü çalışanlarının %40,5'inin hiç iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almadığını tespit etmiştir. Bu sonuçlar, çalışanların işveren tarafından iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgilendirilmeleri ve iş güvenliği uzmanları tarafından gerekli eğitimlerin verilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, işverenlerin yönetmeliğe uygun bir şekilde iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını yapmaları için gerekli denetimlerin artırılması da önerilebilir.

Çalışmamızdaki verilere bakarsak çalışanların burada belirtilen iş sağlığı ve güvenliğini olumsuz etkileyebilecek özelliklerinin yanında iş sağlığı ve güvenliklerini artırabilecek olumlu özellikler de mevcuttur. Bu özellikler; çalışanların büyük çoğunluğunun kişisel koruyucu ekipmanları kullanmaları ve iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymalarının iş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyeceğine inanmaları olarak verilebilir. Literatürde bizimle benzer sonuçlara ulaşan bir çalışmada Tetik (2018) inşaat sektöründeki çalışanların %83,4' ünün her zaman baret kullandığını ve %95,2' sinin ise her zaman eldiven kullandığı belirtilmiştir. Başka bir çalışmada Küçük (2019) çalışanların %95,56 oranında kişisel koruyucu donanım kullandığını ve kişisel koruyucu donanım hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını tespit etmiştir. Böylece, ülkemizde inşaat sektöründeki çalışanların kişisel koruyucu donanım kullanma konusunda genel olarak bilinçli olduğu sonucuna varılabilir.

2021 yılı istatistiklerine göre (SGK verileri) Çorumda çalışanlar üzerinden kaza oranı % 2,89 iken, araştırmamızdaki bina inşaatı örneklemini için bu oran % 6,8 ile daha yüksek bir oran olarak elde edilmiştir. Benzer şekilde, 2021 yılı istatistiklerine göre (SGK verileri) Çorum'da çalışanlar üzerinden meslek hastalığı oranı onbinde 0,31 iken, araştırmamızdaki bina inşaatı örneklemini için bu oran binde 3 ile daha yüksek bir değerdir. Bu karşılaştırmalar bina inşaatı kaza ve meslek hastalığı riskinin diğer bir çok sektöre göre daha yüksek olduğunu açıkça ortaya koymakta olup; inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkarmaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği (İSGKÖ) (Olçay,2021) 2021 yılında geçerlik ve güvenilirliği yapılarak literatüre kazandırılmış yeni bir ölçektir. Bu çalışmanın ana amacına uygun olarak, Çorum ili bina inşaatı işçileri örneklemini üzerinden İSGKÖ ve İSGKÖ'nün alt boyutlarını etkileyen olumsuz risk faktörlerinin saptanmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmamızda demografik özelliklerden ilki olan yaş değişkeninin İSGEİ ve RA alt boyutlarının puanlarını istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkilediği saptanmıştır. ($p<0,05$ ve $p<0,01$). Elde edilen sonuçlara göre; bir işçinin 50-59 yaş aralığında olması iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimini olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörüdür. Yani; 50-59 yaş aralığındaki çalışanlar kendinden daha küçük yaş gruplarına ve kendinden daha yaşlı olan 60-67 yaş aralığı grubuna göre iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişiminde daha düşük seviyededirler. Çalışmamızla aynı ölçeği kullanan başka bir araştırmada (Ayduran, 2021) yaş gruplarına göre genel iş güvenliği farkındalığı, İSG eğitimi-iletişim, risk algısı ve iş sağlığı güvenliği kültürü ölçeği toplam puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmıştır. Diğer bir araştırmaya göre (Küçük, 2017) 40 – 49 yaş aralığındaki çalışanların diğer yaşlardaki çalışanlara göre eğitim ve güvenlik farkındalıkları daha düşük çıkmıştır. Bu sonuçlar, çalışmamızda çıkan sonuçlarla uyumlu olmayıp, çalışmamızda orta yaşın üzerinde iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişiminde bir risk faktörüken, literature göre ise yaşın iş sağlığı ve güvenliği iletişim-eğitime bir etkisinin olmadığı veya genç çalışan olmanın İSGKÖ için bir risk faktörü olduğu görülmektedir. Çalışmamızda en yaşlı grup olarak alınan 60-67 yaş aralığı da işçinin çalışma esnasında risk almasını artırıcı bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmıştır. Ek olarak, Ergüzel (2019) çok genç ve çok yaşlı çalışanların riske girmeye daha istekli olduklarını ortaya koymuş olup; yaşlı çalışanların çalışma esnasında riske girmeye istekli olduğu sonucu çalışmamızdaki sonuçlarla uyumludur. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, yaş değişkeninin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) değişkeni üzerine etkisinin olup olmadığının incelenmesine devam edilmelidir. Ayrıca, Çok genç çalışanlar ve 60-67 yaş aralığı gibi oldukça yaşlı grupta olan çalışanların çalışma esnasında gereksiz yere kaza riskine girmelerini azaltabilecek eğitim, danışmanlık ve denetleme gibi faaliyetlerin yapılması önerilebilir.

Demografik özelliklerden medeni durum değişkeninin İSGK Ölçeğinin alt boyutlarından sadece Risk Algısı (RA) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmıştır ($p<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre; işçinin eşinden boşanmış olması onun çalışma esnasında riske girme eğilimini artıran bir risk faktörü olarak ortaya çıkmaktadır. Ayduran (2021) çalışmasında medeni durumu evli ve bekar olacak şekilde 2 düzeyli olarak, genel iş güvenliği farkındalığı, İSG eğitimi-iletişimi, risk algısı ve iş sağlığı güvenliği kültürü ölçeği toplam puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğini saptamıştır. Öyleyse; sadece boşanmış bireylerin çalışmaları esnasında gereksiz yere kaza riskine girmelerini azaltabilecek eğitim, danışmanlık ve denetleme gibi faaliyetlerin yapılması önerilebilir.

Demografik özelliklerden eğitim düzeyi değişkeninin İSGK Ölçeğinin alt boyutlarından sadece Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) puanını istatistiksel istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmıştır ($p<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre; işçinin okuma yazma bilmemesi genel iş güvenliği farkındalığını orta düzeyin üzerinden orta düzeyin altına düşürebilecek etkiye sahip olan bir risk faktörüdür. Ayrıca, üniversite mezunu bir işçi olmanın da genel iş güvenliği farkındalığını orta düzeyinden üzerinden çok iyi düzeye artıran etkili bir faktör olduğu da anlaşılmıştır. Çalışmamızdaki sonuca benzer olarak, Küçük (2017) çalışmasında lise

ve üniversite seviyesinde eğitim görmüş çalışanların eğitim ve güvenlik farkındalığı düzeyleri ilkokul seviyesinde eğitim almış çalışanların eğitim ve güvenlik farkındalığı düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Öyleyse; okuma yazma bilmeyen çalışanların genel iş güvenliği farkındalığı konusunda eğitimler alması sağlanarak ve gerekli denetlemelerin yapılarak bu eksik yönünün giderilmeye çalışması önerilebilir.

Demografik özelliklerden sigara kullanma durumu değişkeninin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeği toplam puanını da istatistiksel olarak etkilecek şekilde İSGKÖ' nün alt boyutlarından Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) ve İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim İSGEİ puanlarını da istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkilediği saptanmıştır (p değerleri<0,01). Sigara kullanımının alt boyutlardan sadece Risk Algısı (RA) puanına bir etkisi yoktur. Elde edilen sonuçlara göre; işçinin sigara kullanması onun genel iş güvenliği farkındalığını, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve iletişimini ve genel olarak da iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz etkileyen bir risk faktörüdür. Sigara kullanan işçilerin sigarayı bırakmaları için desteklenmeleri ve iş sağlığı ve güvenliği kültürlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler almalarının sağlanması önerilebilir.

Demografik özelliklerden alkol kullanma durumu değişkeninin İSGK Ölçeğinin alt boyutlarından sadece İş Sağlığı ve Güvenliği (İSGEİ) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmıştır. (p<0,05). Elde edilen sonuçlara göre; çalışanın alkol kullanması onun çalışma esnasında iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimini olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörü olarak ortaya çıkmaktadır. Aslında, alkol kullanmanın iletişimi olumsuz etkileyebilecek beklendik bir sonuç olduğu dikkate alındığında, alkol kullanan bireylere içkiyi bırakmaları veya azaltmaları için psikolojik destek sağlanması önerilebilir.

Demografik özelliklerden Gelir düzeyi değişkeninin İSGK ölçeğinin alt boyutlarından İş Sağlığı ve Güvenliği (İSGEİ) ve Risk Algısı (RA) alt boyutlarının puanlarını istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkilediği saptanmıştır (p değerleri<0,01). Araştırma verileri toplandığı sırada asgari ücret 5500 TL olup, 11000 - 16500 aralığında gelir düzeyine sahip çalışanlar gelir düzeyi en yüksek çalışanlar olarak değerlendirilmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre; bir çalışanın gelir düzeyinin yüksek olması onun hem iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimini hem de risk algısını iyi düzeyden orta düzeye azaltacak derecede olumsuz yönde etkileyen bir risk faktörüdür. Yani; asgari ücretin 2 katından daha fazla gelir düzeyine sahip çalışanlar daha düşük iş sağlığı ve güvenliği iletişim kültürü ve çalışma esnasında gereksiz yere riske girme konularında fark yaratabilen bilinçsiz yaklaşımlarda bulunabilmektedirler. Bu nedenle, gelir düzeyi yüksek olan çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ve iletişimi konusunda eğitimler almalarının sağlanması ve çalışma esnasında gereksiz yere riske girmelerini önlemek için gerekli denetlemelerin yapılması önerilebilir. Çalışmamızda elde edilen sonuçlardan farklı olarak, Ayduran (2021)'ın çalışmasında gelir düzeyine göre İSG eğitimi-iletişim ve risk algısı puanlarının anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir. Çalışmamızdaki sonucun tam tersine Ayduran (2021)'nın çalışmasında, 0-3000 TL arasında

düşük gelir düzeyine sahip çalışanların Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF)'nda ve genel olarak İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK)'nde bir risk faktörü olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Ayduran (2021)'nin gelir düzeyi düştükçe iş sağlığı kültürünün azalması olarak yorumlanabilecek sonucu, çalışmamızda elde edilen gelir düzeyi artıka iş sağlığı kültürünün bazı yönleri azalır sonucundan daha beklendik bir sonuç olup; gelecekte yapılacak çalışmalarda gelir düzeyinin iş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerine etkilerinin incelenmesi çalışmalarının tekrarlanması önerilebilir.

Çalışanların iş ile ilgili özelliklerinden mesleki tecrübe ve görev tanımı değişkenlerinin İSGK toplam puanını ($p<0,01$), GİGF, İSGEİ ve RA alt boyutlarının tümünü istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkiledikleri saptanmıştır (p değerleri $<0,01$). Elde edilen sonuçlara göre; işçinin 10 yıl ve üzerinde bir meslek tecrübesine sahip olması ve usta olarak çalışmasının genel iş güvenliği farkındalığı, iş sağlığı ve güvenliği eğitim-iletişim, risk algısı ve iş sağlığı ve güvenliği kültürü boyutlarının her birini olumsuz yönde etkileyen risk faktörleri oldukları görülmüştür. Çalışmamızdaki sonuçlara benzer olarak, Küçük (2017) de yaptığı araştırmada 16-20 yıl tecrübeye sahip çalışanların genel iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı düzeylerinin diğer çalışanlara göre daha düşük olduğunu bulmuştur. Çalışmamızdaki sonuçlardan farklı olarak ise; Ayduran (2021) ise 2 yıldan az, 2-5 yıl, 5-10 yıl ve 10 yıldan fazla iş tecrübesine sahip çalışanların iş sağlığı ve güvenliği kültürü algılarının benzer olduğunu belirtmiştir. Böylece; iş tecrübesi çok olan ve usta statüsünde olan çalışanların İş sağlığı ve güvenliği kültürünü artırmalarına yönelik faaliyetlerin yapılmasının gerekliliği önerilmekle birlikte; gelecekte yapılacak farklı örneklemeler kullanılarak yapılacak çalışmalarda, iş tecrübesi ve mesleki statü değişkenlerinin iş sağlığı ve kültürü üzerine etkisinin incelenmesi gerektiği de düşünülebilir.

İş ile ilgili özelliklerden günlük çalışma saati değişkeninin İSGK Ölçeğinin alt boyutlarından sadece Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) puanını istatistiksel istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkilediği saptanmıştır ($p<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre; günlük 8 saat çalışmanın 8 saatten az çalışanlara ve 8 saatten fazla çalışanlara göre genel iş güvenliği farkındalığını olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğu anlaşılmıştır. Bu durumun, 8 saatten fazla çalışanların kendini daha çok koruma ihtiyacından kaynaklandığı söylenebilir. Bununla birlikte, günlük 8 saat çalışmanın genel iş güvenliği farkındalığını olumsuz etkilemesi, beklenmedik bir sonuçtur. Bu nedenle, gelecekte günlük çalışma süresinin iş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerinde etkisini inceleyen diğer çalışmaların yapılarak konunun netlik kazanmasına katkıda bulunulmalıdır.

İş ile ilgili özelliklerden iş ortamındaki ilişkiler ve ek iş yapma durumu değişkenlerinin İSGK ölçeğinin alt boyutlarından sadece İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) puanını istatistiksel anlamlılık seviyesinde etkiledikleri saptanmıştır ($p<0,01$ ve $p<0,05$). Elde edilen sonuçlara göre; işçinin çalışma arkadaşlarının bir kısmı ile arasının iyi olması ve ek iş yapmamasının iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim ile ilgili bilgi ve becerilerini

olumsuz yönde etkileyen risk faktörleri oldukları saptanmıştır. Böylece, çalışanların iş ortamında ilişkilerinin iyi olmasının sağlanmasının ve ek iş yapmayarak daha az çalışmalarının onların özellikle iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimlerini olumlu etkileyeceği sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar, iş sağlığı ve güvenliği bilimi açısından beklenen sonuçlar olup, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişimlerini artırmada çalışanların iş arkadaşlarıyla ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik sosyal faaliyetlerin yapılması önerilebilir.

İş ile ilgili özelliklerden çalışma ortamındaki stres durumu değişkeninin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) toplam puanını ($p < 0,05$), İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) ve Risk Algısı (RA) alt boyutlarını istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkilediği saptanmıştır (p değerleri $< 0,01$). Elde edilen sonuçlara göre; İşçinin çalışma ortamında sık sık strese girmesi onun hem iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim ile ilgili bilgi ve becerilerini hem de genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz etkileyen bir risk faktörüdür. İşçinin her zaman strese girmesi ise onun çalışma esnasında gereksiz yere kendini riske atma düzeyini artıran önemli bir risk faktörü olarak belirlenmiştir. Elde edilen diğer dikkat çekici bir bulgu ise; hiç strese girmemenin, iş sağlığı ve güvenliği toplam kültür düzeyini artıran etkili bir şans faktörü olarak ortaya çıkmasıdır. Elde edilen bu sonuçlara göre; işçinin belirli bir düzeyin üzerinde strese girmesinin genel iş güvenliği farkındalığı hariç 3 boyuttaki iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz etkilediği söylenebilir.

İş ile ilgili özelliklerden başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olup olmama durumu ve meslekten memnuniyet düzeyi değişkenlerinin İş sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) toplam puanıyla birlikte ($p < 0,01$) Genel İş Güvenliği farkındalığı (GİGF) ve İş sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyutlarını istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratacak şekilde etkiledikleri saptanmıştır (p değerleri $< 0,01$). İşçinin başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olmasının ve mesleğinden memnun olmamasının genel iş güvenliği farkındalığını, iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim ile ilgili bilgi ve becerilerini ve genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürünü azaltan etkilere sahip risk faktörleri oldukları saptanmıştır. Burada, başka şehirlerde iş tecrübesine sahip olmanın iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz etkilemesi dikkat çekici bir bulgudur. Aynı zamanda başka ülkelerde iş tecrübesine sahip olmanın da istatistiksel anlamlılık seviyesinde (p değerleri $> 0,05$) olmasa bile iş sağlığı ve güvenliği kültürünü olumsuz etkilediği görülmüştür. Bu nedenle, gelecekte yapılacak çalışmalarda iş sağlığı ve güvenliği kavramı açısından beklenmedik olan bu dikkat çekici sonuçların irdelenmesi gerekir. Elde edilen dikkat çekici bulgulardan bir diğeri ise, mesleğinden hiç memnun olmamanın genel iş güvenliği farkındalığını, iş sağlığı ve güvenliği eğitim ve iletişim ile ilgili bilgi ve becerilerini ve genel olarak iş sağlığı ve güvenliği kültürünü artırıcı etkiye sahip bir şans faktörü olarak ortaya çıkmasıdır. İş sağlığı ve güvenliği kültürü kavramında mesleğinden memnun olmamak olumsuz bir faktörken, mesleğinden hiç memnun olmamak olumlu bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durum, mesleğinden hiç memnun olmayanların, zaten işlerini sevmedikleri için kendilerini korumak adına iş sağlığı ve güvenliği

kültürlerini geliştirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte, gelecekte yapılacak çalışmalarda bu konunun netlik kazanması için tartışılmaya devam edilmesi önerilebilir.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili değişkenlerin analizi yapıldığında elde edilen sonuçlar iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ve uyulması gereken kurallar hakkında hiçbir bilgiye sahip olmama veya kısmen bilgiye sahip olmanın, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uymanın iş kazaları ve meslek hastalıklarını önleyebileceğine inanmamanın, iş sağlığı ve güvenliği tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hiç eğitim almamanın veya yeterince eğitim almamanın ve çalıştığı yerde ortam ölçümlerinin yapılmamasının; ölçeğin bütün alt boyutlarında olumsuz yönde etkilere sahip risk faktörleri oldukları sonucuna varılmıştır. Çalışmamızdaki sonuçlardan farklı olarak, Küçük (2017)'ün çalışmasına bakıldığında, çalışanların temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alma durumuna göre iş sağlığı ve güvenliğinde bilinç düzeyleri puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlılık bulunmamıştır. Bu nedenle, iş sağlığı ve güvenliği ilgili bu değişkenlerin iş sağlığı ve kültürüne etkisinin araştırılması farklı örneklemeler kullanılarak yapılacak çalışmalarda tartışılmaya devam edilmelidir. Elde ettiğimiz sonuçlara göre, bina inşaatı sektöründe tüm alt boyutlarıyla birlikte iş sağlığı ve güvenliği kültür düzeyinin artırılması için, çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği konularında ayrıntılı bilgilerin verildiği düzenli eğitimlerin mümkün olduğu kadar çok sayıda yapılması ve gerekli denetimlerin yapılarak işverenlerin çalışılan ortam ölçümlerini eksiksiz yaptırılmalarının sağlanması önerilebilir.

Elde edilen diğer dikkat çekici bulgu ise; başka şehirlerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin daha kötü veya aynı olduğunu düşünmenin, Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) alt boyutu, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyutu ve toplamdaki İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK)'nü olumsuz etkileyen bir risk faktörü olduğunu gözlemlerken, işçinin çalışma esnasında gereksiz yere riske girme düzeyini azaltıcı etkiye sahip olumlu bir faktör olduğunu görmekteyiz. Benzer şekilde başka ülkelerdeki iş sağlığı ve güvenliğinin aynı olduğunu düşünmenin risk düzeyini azaltıcı bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu karşılıklı içeren yorumlanması güç bulguların ileride başka örneklemeler kullanılarak yapılacak çalışmalarda irdelenerek netliğe kavuşturulmaya çalışılması önerilebilir.

Çalışmamızda elde edilen diğer bir bulgu ise, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili değişkenlerden kişisel koruyucu ekipman kullanma durumu ve çalışılan firmada iş güvenliği uzmanının olup olmaması değişkenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) ölçeği ve Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF) ve İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim-İletişim (İSGEİ) alt boyutlarının herbirini istatistiksel anlamlılık seviyelerinde etkiledikleri (p değerleri<0,01) saptanırken, Risk Algısı (RA) alt boyut puanını istatistiksel olarak etkilemedikleri (p değerleri>0,05) görülmüştür. Çalışmamızdaki sonuçlarla uyumlu olacak şekilde, Han (2015) çalışmasında çalışanların çalıştıkları yerlerdeki İSG profesyoneli bulunmayan çalışmalar ile iş kazasına maruz kalması arasında bir ilişki olduğunu saptamıştır. Yine aynı çalışmada baret, iş ayakkabısı vb. ekipmanlarının kullanılmasıyla da iş kazalarının önlenmesi arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü artırmak ve iş

kazalarını azaltmak için; çalışanların Kişisel koruyucu ekipman kullanmalarının ve çalışılan firmada iş sağlığı ve güvenliği uzmanlarının aktif olarak hizmet vermelerin sağlanması na yönelik, eğitim, danışmanlık ve denetleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Çalışmamızda son 1 yıl içinde iş kazası geçirip geçirmeme durumu ve meslek hayatı boyunca meslek hastalığına yakalanıp yakalanmama durumu Genel İş Güvenliği Farkındalığı (GİGF), İş Sağlığı ve Güvenliği ve Eğitim-İletişim (İSGEİ), Risk Algısı (RA) ve toplamda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü (İSGK) değişkenlerini istatistiksel anlamlılık seviyelerinde etkilemediği saptanmıştır. Bu sonuca göre, İş sağlığı ve güvenliği kültürünün tüm alt boyutları ile birlikte önemsiz miktarlarda azalmasının iş güvenliğini temsil eden kaza sayısı değişkenini ve iş sağlığını temsil eden meslek hastalığına yakalanma sayısı değişkenlerini etkileyecek düzeyde bir iş sağlığı ve güvenliği kavramı olmadığı sonucuna varılabilir. Yani; tersten düşündüğümüzde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün, birçok demografik, iş ile ilgili ve iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili özelliklerle ilişkili olmasına karşın, meslek hastalıklarını ve kaza sayılarını önemli düzeylerde etkileyecek kadar duyarlı bir kavram olmadığı söylenebilir.

Bu tez çalışmasında, bir Çorum örnekleme için Bina inşaatı işçilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürüne etkileri, İş sağlığı ve güvenliği kültürünün tüm boyutları dikkate alınarak incelenmiş olup; iş sağlığı ve güvenliği kültürü üzerine olumsuz etkileri olan onlarca risk faktörü elde edilmiştir. Elde edilen bu risk faktörlerinin neler olduğu dikkate alınarak, iş güvenliği uzmanları, işveren, işyeri hekimi ve devlet paydaşlarının gerekli denetim ve eğitim faaliyetlerini yapması, bina inşaatı sektöründeki iş sağlığı ve güvenliğinin iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır. Böylece, yaşanan iş kazaları ve meslek hastalıkları gibi birçok problemin azaltılması sağlanabilecektir. Ayrıca, iş sağlığı ve güvenliği kültürüne yönelik güncel çalışmaların ulusal ve uluslararası literatürde az sayıda olması bu tez çalışmasının da ulusal olarak yapılan ilk çalışmalardan biri olarak literatüre katkı sunacağı ve gelecekte yapılacak çalışmalara bilimsel katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Zaynab & Abubakar, Mahmoud. (2012). Safety Culture of Nigerian Construction Workers – A Case Study of Yola. *International Journal of Scientific and Engineering Research*. 3
- Asil, H., 'Ahşap ve Mobilya Sektöründe İş Kazası Faktörlerinin ve İş Kazası Olasılık Fonksiyonlarının Belirlenmesi: Çorum Örneği': Çorum 2022
- Altınten, B., 'İŞ GÜVENLİĞİ UZMANLARINDA GÜVENLİK KÜLTÜRÜ VE İŞ KAZASI DENEYİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ': İstanbul 2020
- Aslan A. , ' Bir İnşaat Şirketinde Meydana Gelen İş Kazalarının Değerlendirilmesi': Mayıs 2008
- Akyıldız, C., 'ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜNE GÖRE İNŞAAT SEKTÖRÜNDE DAVRANIŞ KURALLARININ İNCELENMESİ': İstanbul 2015
- Ayduran, A. C. & Olcay, Z. F. (2022). İNŞAAT SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ DÜZEYLERİNİN, GÜVENLİ DAVRANIŞLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ. *Ergonomi* , 5 (2) , 108-119 . DOI: 10.33439/ergonomi.1112393
- Basan, N. M., Bilir, N. (2016). Koruyucu sağlık hizmetlerinde önleme çelişkisi ve nedenleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15 (1), 44-50. DOI: 10.5455/pmb.1-1427871712.
- Başdemir, H., 'YAPI İŞLERİNDE MEYDANA GELEN İŞ KAZALARININ ÖNLENMESİNDE GÜVENLİK KÜLTÜRÜNÜN ÖNEMİ': Nisan 2016
- Bekdemir. E.'BİNA İNŞAATINDA FİNE KİNNEY VE 5X5 MATRİS RİSK ANALİZİ YÖNTEMLERİNİN UYGULANMASI': Mart 2019
- Biggs, Sarah & Banks, Tamara & Davey, Jeremy & Freeman, James. (2013). Safety leaders' perceptions of safety culture in a large Australian construction organization. *Safety Science*. 52. 3-12. 10.1016/j.ssci.2012.04.012
- Canpolat, P. 2008. Projelendirme ve şantiye yerleşim projesinin oluşturulması aşamasında hazırlanacak iş sağlığı ve güvenliği planı ile ilgili bir öneri. Yüksek Lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, 178 s.
- Çiçek Ö. ve Öçal M. (2016). Dünyada ve Türkiye'de iş sağlığı ve iş güvenliğinin tarihsel gelişimi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 106-129
- Dönmez, B., 'TÜRKİYE VE DÜNYADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ': Mart 2015
- Demir, E. , Ensari, M. , Uçan, R. & Kayhan, H. (2021). İş Doyumu ile İş Güvenliği Algısı Arasındaki İlişki: İnşaat İşçileri Örneği . *International Journal of Advances in Engineering and Pure Sciences* , 33 (1) , 58-63 . DOI: 10.7240/jeps.706262
- Dudu, H., 'İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN İŞ TATMİNİ VE İŞ KAZALARINA ETKİSİ': Mart 2019

Demir, E., Ensari, M., Uçan, R. & Kayhan, H. (2021). İş Doyumu ile İş Güvenliği Algısı Arasındaki İlişki: İnşaat İşçileri Örneği . International Journal of Advances in Engineering and Pure Sciences , 33 (1) , 58-63 . DOI: 10.7240/jeps.706262

Emrem, O. (2018). Avrupa birliğinde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün gelişimi ve türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğinin düzeyi, Mersin: Mersin Üniversitesi.

Fang, Dongping & Wu, Haojie. (2013). Development of a Safety Culture Interaction (SCI) model for construction projects. Safety Science. 57. 138-149. 10.1016/j.ssci.2013.02.003

Gönen, M., 'TÜRKİYE'DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ': Kütahya 2023

Gözüak, M. H. & Ceylan, H. (2021). Türkiye'de inşaat sektöründe meydana gelen iş kazalarının iş sağlığı ve güvenliği bağlamında analizi: Güncel eğilimlere genel bir bakış. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 8(2), 133-143. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sagakaderg/issue/62334/863926>

Han İ. , ' İnşaat Sektörü Çalışanlarının İş Sağlığı Ve Güvenliğine Yönelik Farkındalıklarının Belirlenmesi': Mayıs 2015

Hämäläinen, P.; Takala, J.; & Boon Kiat, T. (2017). Global Estimates of Occupational Accidents and Work-related Illnesses 2017. XXI World Congress on Safety and Health at Work. Singapore: Workplace Safety and Health Institute.

ILIMAN, E. Z.(2015), Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, 2015, 21 – 36

Karahan, B. (2014). Sağlık Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi.

Karakurt, F., 'FARKLI EĞİTİM DÜZEYLERİNDEKİ BİREYLERDE GÜVENLİK KÜLTÜRÜ BİLİNCİ FARKLILIKLARI': İstanbul 2019

Kadayıfci. A.'İNŞAATLARDA İŞ KAZALARI': Temmuz 2018

Küçük, A. S., 'İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMLERİNİN ÇALIŞANLARDAKİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ FARKINDALIĞINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ: YAPI SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA': İstanbul 2017

Küçük, İ., 'KONUT SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ: ÇALIŞANLARIN RİSK FARKINDALIĞI ÜZERİNE BİR UYGULAMA': İstanbul 2019

Lingard, Helen. (2013). Occupational health and safety in the construction industry. Construction Management and Economics. 31. 10.1080/01446193.2013.816435

Ni, G., Zhang, Q., Fang, Y., Zhang, Z., Qiao, Y., Wang, W. and Deng, Y. (2022), "How resilient safety culture correct unsafe behavior of the new generation of construction workers: the mediating

effects of job crafting and perceived work meaningfulness", Engineering, Construction and Architectural Management, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/ECAM-04-2022-0325>

Olçay, Z. F. "İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Ölçeği; Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, sayı. 23, ss. 678-685, Nis. 2021, doi:10.31590/ejosat.892845

Önalın, M. 2020. İnşaat sektörü çalışanlarında iş sağlığı ve güvenliği kültürü. Yüksek Lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, 61 s.

Özbakır, D. S., 'İNŞAAT SEKTÖRÜNDE GÖRÜLEN MESLEK HASTALIKLARI': İstanbul 2016

Öncü, E. A., İnşaat Sektöründe Çalışan İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Bilincinin İstatistiksel Olarak İncelenmesi: İstanbul 2020

Özgüleş, M. 'Ülkemizde İş Sağlığı Ve Güvenliği Mevzuatı Üzerine Bir İnceleme': Ankara 2023

POLAT, O., 'METAL SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN İŞ KAZASI RİSK DEĞERLERİNİN HESAPLANMASI VE BU DEĞERLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER': ÇORUM 2022

Pehlivan, İ., 'İNŞAAT SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BİLİNCİNİN İSTATİKSEL OLARAK İNCELENMESİ': İstanbul 2016

Sardoğan, B., 'ÇALIŞMA ALANLARINDA ORTAM ÖLÇÜM DEĞERLERİNİN İNCELENMESİ: UŞAK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ': Nisan 2018

Sümer H. (2020), İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku Kitabı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tetik, R., 'İNŞAAT SEKTÖRÜNDE İŞ GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN İNCELENMESİ': Nisan 2018

Taşçı, H., 'KİŞİSEL KORUYUCU DONANIMLARI ÇALIŞANLARIN İSTEĞİ İLE KULLANMAMA NEDENLERİ VE KULLANDIRMA ÇÖZÜMLERİ': İstanbul 2016

Tunca, F. & Utlu, Z. (2016). İş Güvenliğinde Kök, Neden - Sonuç İlişkisi. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 8 (31), 1-14. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iaud/issue/40585/487714>

Ülger, E. 'TÜRKİYE'DE KONUT İNŞAATLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ': İstanbul 2019

Ünver, E. O., 'AVRUPA BİRLİĞİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞİMİ VE TÜRKİYE'DE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN DÜZEYİ': Mersin 2018

YILMAZ G., 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi', www.isguvenligi.net. ; Nisan 2003

Yegin, A., 'İŞ GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜN İŞ KAZALARINA ETKİLERİ': İstanbul 2015

Yüce S. 'İnşaat Sektöründe İş Kazalarının Tipleri Ve Kazaların Azaltılmasına Yönelik Alınacak Önlemler': Ekim 2017

Yazıcı, A., 'İTFAİYE ÇALIŞANLARININ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜNÜ ETKİLEYEN FAKTÖRLER': İstanbul 2018

Yılbaşı, M., 'İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMİ ALANLARIN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI YÖNÜNDEN İNCELENMESİ': Haziran 2017

Zou, Patrick. (2011). Fostering a Strong Construction Safety Culture. Leadership and Management in Engineering. 11. 11-22. 10.1061/(ASCE)LM.1943-5630.0000093

4857 Sayılı İş Kanunu, (2003) <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>, Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2023

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, (2006) <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2023.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, (2012) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120630-1.htm>, Erişim Tarihi: 02 Mayıs 2023

SGK; (2012-2021), "İstatistik Yıllıkları", Ankara.

<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=31465&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>

<https://www.csgb.gov.tr/media/1340/meslekhastaliklari.pdf>

<https://www.csgb.gov.tr/medias/3856/brosur01.pdf>

<https://www.csgb.gov.tr/media/90031/insaat-sektoru-isg-rehberi.pdf>

EKLER

EK-1. Araştırmada Kullanılan Anket Formu

T.C.HİTİT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
BİNA İNŞAATINDA ÇALIŞAN İŞÇİLERE YÖNELİK İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANKETİ

Dolduracağınız bu anket formu: Cevaplarınızdan faydalanılarak iş kazalarının önlenmesi konusunda gereken önlemlerin en iyi şekilde alınmasını sağlayacaktır. Bu anketteki bilgiler bilimsel araştırma amaçlı olup şahıslar kesinlikle gizli tutulacaktır.

Lütfen, soruları dikkatle okuyup size en uygun gelen cevabı işaretleyiniz. Anketi içtenlikle cevaplandıracağınızı umarak şimdiden teşekkür ederiz.

1. YAŞINIZ

2. CİNSİYETİNİZ

Kadın	☐
Erkek	☐

3. EĞİTİM DURUMUNUZ

Okuma Yazma Bilmiyor	☐	Meslek Lisesi	☐
İlkokul	☐	Ön Lisans	☐
Ortaokul	☐	Lisans	☐
Lise	☐	Yüksek Lisans	☐

4. MEDENİ DURUMUNUZ

Evli	☐
Bekâr	☐
Boşanmış	☐

5. SİGARA KULLANIYOR MUSUNUZ? KULLANIYORSANIZ KULLANMA SIKLIĞINIZ NEDİR?

Hayır	☐
Evet	☐

(Aşağıdaki şıkları evet cevabını verenler cevaplayacaktır.)

1 günde 5 adetten az	
1 günde 5- 10 adet arası	
1 günde 10-15 adet arası	
1 günde 15-20 adet arası	
1 günde 20 adetten fazla	

6. ALKOL KULLANIYOR MUSUNUZ? KULLANIYORSANIZ KULLANMA SIKLIĞINIZ NEDİR?

Hayır	
Evet	

(Aşağıdaki şıkları evet cevabı verenler cevaplayacaktır.)

Her gün	
Haftada birkaç gün	
Özel günlerde	

7. BU MESLEĞİ KAÇ YILDIR YAPIYORSUNUZ?

0-5 Yıl	
5-10 Yıl	
10-15 Yıl	
15 Yıl ve üzeri	

8. AYLIK ORTALAMA GELİRİNİZ NE KADARDIR?

0 - 5549 TL		11000 - 16500 TL	
5500 - 10999 TL		16500 TL 'den fazla	

9. GÜNLÜK ÇALIŞMA SAATİNİZ NE KADARDIR?

8 saatten az		8 - 12 saat arası	
8 saat		12 saatten fazla	

10. ÇALIŞMA ORTAMINDA İŞ ARKADAŞLARINIZ İLE İLİŞKİLERİNİZ NASILDIR?

Herkesle aram iyidir	
Bir kısmı ile aram iyidir	
Hiç biri ile aram iyi değildir	

11. YAPTIĞINIZ İŞTE GÖREV KONUMUNUZ NEDİR?

İşçi	
Usta	
Ustabaşı	

12. ÇALIŞMA ORTAMINDA İŞ BASKISINDAN DOLAYI STRES YAŞAMA DURUMUNUZ NEDİR?

Hiç strese girmem	
Nadiren strese girerim	
Sık sık strese girerim	
Her zaman strese girerim	
Kararsızım	

13. ÇALIŞMA ORTAMINDA İKAZ, UYARI LEVHALARININ YETERLİ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM.

Çok yetersiz	
Yetersiz	
Yeterli	

14. KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLARI KULLANMA DURUMUNUZ NEDİR?

Kullanmıyorum	
Bazen kullanıyorum	
Kullanıyorum	

KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMANLARDAN HANGİLERİNİ KULLANIYORSUNUZ?	KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMAN KULLANIYORSANIZ NE SIKLIKLA KULLANIYORSUNUZ?	KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMAN KULLANMIYORSANIZ NEDENİ NEDİR?(Bir ya da birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
Baret	Hemen hemen hiç	Temin Edilmiyor
İş Ayakkabısı		
Eldiven	Ara sıra	Gerekli Olduğuna İnanmıyorum
İş Gözlüğü	Sık sık	Rahat Çalışmamı Engelliyor
Toz/Gaz Maskesi	Her zaman	Unutuyorum
Kulak Koruyucu		Diğer
Koruyucu Gözlük		
Emniyet Kemer		
Diğer		

15. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİ VE UYULMASI GEREKEN KURALLARLA İLGİLİ NE KADAR BİLGİNİZ VAR?

Hiç bilgim yok	
Kısmen bilgim var	
Bilgim var	

16. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURALLARINA UYMANIN İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARINI ÖNLEYEBİLECEĞİNE İNANIYOR MUSUNUZ?

Kesinlikle İnanmıyorum	
İnanmıyorum	
Kısmen İnanıyorum	
İnanıyorum	
Kesinlikle İnanıyorum	

17. ÇALIŞTIĞINIZ FİRMADA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UZMANI VAR MI?

Hayır	
Evet	

18. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UZMANI TARAFINDAN NE SIKLIKLA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONUSUNDA EĞİTİM ALIYORSUNUZ?

Hiç Almadım	
Ayda 1	
Yılda 1	
İki Yılda 1	

19. MESLEĞİNİZİ BAŞKA BİR ŞEHİRLERDE YAPTINIZ MI?

Hayır	
Evet	

20. DİĞER ŞEHİRLERDEKİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ ?(Bir Önceki Soruya Evet Dediyseniz Cevaplayınız)

Daha Kötü		Aynı		Daha İyi	
-----------	--	------	--	----------	--

21. MESLEĞİNİZİ BAŞKA ÜLKELERDE YAPTINIZ MI?

Hayır	
Evet	

22. DİĞER ÜLKELERDEKİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARI HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ ?(Bir Önceki Soruya Evet Dediyseniz Cevaplayınız)

Daha Kötü		Aynı		Daha İyi	
-----------	--	------	--	----------	--

23. SON 1 YIL İÇİNDE İŞ KAZASI YAŞADINIZ MI?

Hayır	
Evet	

24. ÇALIŞTIĞINIZ YERDE İŞYERİ ORTAM ÖLÇÜMLERİ YAPILDI MI? (Gaz, Buhar, Toz, Gürültü, Isı, Nem, Basınç, Hava Akımı, Radyasyon ölçümü)

Hayır		Evet		Bilmiyorum	
-------	--	------	--	------------	--

25. AŞAĞIDAKİ ETMENLERDEN HANGİSİNE MARUZ KALDIĞINIZI DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Gaz		Gürültü		Hava Akımı	
Buhar		Isı		Radyasyon	
Toz		Nem		Diğer	
Titreşim		Basınç			

26. ŞU AN ÇALIŞMAKTA OLDUĞUNUZ İŞ (İŞ YERİ) DIŞINDA GEÇİNMEK İÇİN EK BİR İŞ YAPIYOR MUSUNUZ?

Hayır		Bazen		Evet	
-------	--	-------	--	------	--

27. ŞU AN ÇALIŞMAKTA OLDUĞUNUZ İŞTEN GENEL OLARAK MEMNUN MUSUNUZ?

Hiç memnun değilim	
Memnun değilim	
Kısmen memnunum	
Memnunum	
Çok memnunum	

28. AŞAĞIDAKİ KAZALARDAN HERHANGİ BİRİNİ YAŞAMIŞSANIZ, PUAN DERECELENDİRME TABLOSUNDAKİ DERECESİNE GÖRE PUAN VEREREK YAZINIZ. (Son 1 Yıl İçinde)

ETKİ DERECELENDİRME BASAMAKLARI	
1	Çok hafif. Zararsız. Herhangi bir kayıp yok. İlk yardım gerekir.
2	Hafif. Kayda değer bir zarar ve kayıp yok, kıymetsiz. Ayakta tedavi edilir.
3	Orta derece. Zarar var ancak telafisi mümkün. Kısa süreli iş görmezlik. Yaralanma, yatarak tedavi gerekir.
4	Ciddi. Önemli zarar ve kayıp var. Ciddi yaralanma, uzun süreli tedavi gerekir.
5	Çok ciddi. Telafisi mümkün olmayacak kadar büyük zarar. Ölüm. Sürekli iş göremezlik yaşanır. Kontrol edilememesi durumunda faaliyet derhal durdurulur.

Yaşanan Kazalar

KAZA TIPI	KAZA SAYISI	TARİHİ	KAZANIN ŞİDDETİ				
			1	2	3	4	5
Düşme							
Üzerine Malzeme Düşmesi							
Kazı Çökmesi							
Yapı Kısımının Çökmesi							
Elektrik Çarpması							
Kesilme, Sıçrama, Sıkışma, Batma Gibi Kazalar							
Yangınlar							
Kimyasal Madde Kazası							
Diğer							
TOPLAM KAZA SAYISI							

29. SON BİR YIL İÇİNDE GEÇİRDİĞİNİZ KAZA VEYA KAZALARDA VÜCUDUNUZUN HANGİ BÖLGESİ YARALANMIŞTI? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

☐ Baş	☐ Gözler	☐ Yüz	☐ Boyun
☐ Kulak	☐ Dirsek	☐ Omuz ve kollar	☐ Kalça
☐ El bilekleri veya eller	☐ El parmakları	☐ Ayak bilekleri veya ayaklar	☐ Ayak parmakları
☐ Bacaklar veya diz	☐ Omurga	☐ Beden(göğüs, sırt, karın)	☐ Diğer (.....)

30. ÇALIŞIRKEN AŞAĞIDAKİ MESLEK HASTALIKLARINDAN HERHANGİ BİRİNE YAKALANDIYSANIZ İŞARETLEYİNİZ.

MESLEK HASTALIKLARI	YAŞADIM	
	EVET	HAYIR
Yüksekten Düşmeye Bağlı Kalıcı Sakatlık, vb.		
El, Ayak vb. yerlere malzeme batması, kesik oluşması gibi nedenlerle kalıcı sakatlık.		
Göz Bozuklukları (Batma, Malzeme Sıçraması gibi nedenlerle)		
Tozlara Alerji		
Tozlardan Dolayı Solunum Rahatsızlıkları		
Kimyasallardan(Boya, Çimento...) Dolayı Solunum Rahatsızlıkları		
Kimyasallardan(Boya, Çimento ...)Dolayı Alerji, Deri Hastalıkları		
Gürültülü Çalışma Ortamından Dolayı Kulak, İşitme Rahatsızlıkları		
Ağır yükleri itme, çekme, kaldırmadan dolayı bel, boyun, sırt, kol, bacaklarda ağrı, hareket, fonksiyon bozuklukları		
Mesleki Dolaşım Sistemi Hastalıkları (Kalp Ritim Bozukluğu, Hipertansiyon vb.)		
Diğer (.....)		

31. AŞAĞIDAKİ ÖLÇEĞİ DOLDURUNUZ.

Aşağıda genel iş sağlığı ve güvenliği farkındalığı ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen bu ifadelerin ne derece önemli olduğunu veya bu ifadelere ne derecede katıldığınızı belirlemek amacıyla oluşturulan bu ölçek üzerinden sadece bir seçeneği işaretleyiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	İş güvenliği ile ilgili yönlendirici ve uyarıcı levhalar/işaretler bulundurulmalıdır.					
2	Kişisel koruyucu donanım (baret, eldiven, emniyet kemeri, vs.) kullanılması sahadaki ciddi kazaları önleyebilir.					
3	İnşaatlarda koruyucusu bulunmayan makine ve cihazlar iş kazalarına yol açmaktadır.					
4	İnşaatlarda meydana gelen kazaların büyük çoğunluğu önlenemez.					
5	İnşaatlarda, çalışanların çalışma ortamının sebep olabileceği sağlık riskleri ile ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir.					
6	Mesleki yeterlilik belgesi olan çalışanlar, mesleki yeterlilik belgesi olmayan çalışanlara göre daha az kazaya uğrarlar.					
7	İnşaat çalışanlarının iş yeri hekimi tarafından düzenli aralıklarla muayeneleri yapılması iş sağlığı açısından önemlidir.					
8	Diğer iş sektörleri ile karşılaştırıldığında, inşaat sektöründeki İSG uygulamaları daha önemlidir.					
9	İnşaatlarda çalışma saatlerinin uzun olması iş kazalarına yol açmaktadır.					
10	İnşaatlarda iş güvenliği tedbirlerinin alınmaması iş kazalarına yol açmaktadır.					
11	İnşaatlarda kişisel koruyucu donanım (Baret, eldiven, emniyet kemeri, vb.) giymeyi reddeden çalışanlar bir şekilde cezalandırılmalıdır.					
12	İnşaat çalışanlarının iş güvenliği konusunda eğitim seviyesinin düşük olması ciddi iş kazalarına yol açmaktadır.					
13	İş Güvenliği eğitimi, çalışanların daha güvenli bir şekilde çalışmasını etkiler.					
14	Çalışanların yaşadıkları ramak kala olayları yöneticilerine bildirmelerinin, yaşanacak iş kazalarının önlenmesinde etkili olabileceğine inanıyorum.					
15	Çalışanlar ile yöneticiler arasındaki iletişim eksikliği daha çok kazaya sebep olmaktadır.					
16	İnşaatlarda karşılaşılabilecek tehlike ve risklerin anlatıldığı eğitimlerin sayısı artırılıp, daha sık aralıklarla verilmelidir.					
17	İş tanımımın dışında riskli bir iş varsa bunu sorgulamadan yaparım.					
18	Yaptığım işte risk almam gerekirse eğer, bu riski alırım.					
19	Çalışma arkadaşlarımdan sahada güvenliği benim için çok önemli değil.					

EK-2. Etik kurul onayı.

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 2022-121

16/05/2022

Konu: Başvuru Değerlendirme Sonucu

Sayın Doç. Dr. Cem KOÇAK

Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuzla ilgili kurul kararımız ve ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet KUTLU
Başkan

Başvuru Numarası	2022-95
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Cem KOÇAK
Araştırma Başlığı	Demografik, İş ile İlgili, İş Sağlığı ve İş Güvenliği Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Bina İnşaat İşçileri Örneği
Toplantı Tarihi	28.04.2022
Karar Numarası	2022-09

- Araştırma başvurunuz etik açıdan uygun bulunmuştur.
- Araştırmaya Kurum İzni/İzinleri alındıktan sonra başlanması uygun bulunmuştur.
- Başvurunun, ekte belirtilen düzeltmelerin yapılması halinde tekrar değerlendirilmesine karar verilmiştir.*
- Araştırma projesi etik açıdan uygun olmadığından başvurunun reddine karar verilmiştir.

